



wetenschappelijk bureau voor
onderzoek, expertise en advies
op het gebied van leefwijzen,
verslaving en daaraan gerelateerde
maatschappelijke ontwikkelingen

Monitor JeugdzorgPlus: dagbesteding uitgelicht

Cas Barendregt, Lieke Raaijmakers,
Elske Wits en Dike van de Mheen

Colofon

Monitor JeugdzorgPlus: dagbesteding uitgelicht

Auteurs:

Cas Barendregt

Lieke Raaijmakers

Elske Wits

Dike van de Mheen

Dank aan Vita Cossé, Transferium; Lieke van Domburgh, Intermetzo; Sanne Bolt, Het Poortje voor hun inhoudelijke en organisatorische bijdrage.

Dank aan de leden van de begeleidingscommissie: Chris Kuiper, Kwaliteitscontroller Zorg & Onderwijs Horizon, Ruud van Herk, projectleider beleidsinformatie VWS, Marieke Kranenburg, projectleider JeugdzorgPlus Jeugdzorg Nederland en Victor van de Geest, universitair docent Vrije Universiteit Amsterdam voor hun tijd, betrokkenheid en inzet om de onderzoekers zowel wetenschappelijk als maatschappelijk scherp te houden.

Dit onderzoek wordt mogelijk gemaakt door:  ZonMw

Rotterdam, juli 2015



Het onderzoeksinstituut IVO werkt op een enthousiaste manier samen met opdrachtgevers aan het beantwoorden van vragen rondom leefstijl, verslaving en zorg. Het verbeteren van de situatie van kwetsbaren in de maatschappij speelt daarbij een belangrijke rol.

IVO Instituut voor Onderzoek naar Leefwijzen en Verslaving
Heemraadssingel 194
3021 DM Rotterdam
T +31 10 425 33 66
E secretariaat@ivo.nl
W www.ivo.nl

Inhoud

Samenvatting	1
1 Inleiding	3
1.1 Monitor JeugdzorgPlus: opbrengsten van de JeugdzorgPlus instellingen in kaart	3
1.2 Dagbesteding onvoldoende geregistreerd	3
1.3 Doelstelling en onderzoeksvragen	4
2 Methode	5
2.1 Kwalitatief onderzoek: interviews, focusgroep	5
2.1.1 Interviews	5
2.1.2 Focusgroep	6
2.1.3 Analyse kwalitatieve gegevens	6
2.2 Kwantitatieve analyses monitordata	6
2.2.1 Perspectieven van een JeugdzorgPlus-traject	7
2.2.2 Opschonen van het bestand	7
2.2.3 Hercoderen variabelen	7
2.2.4 Toetsen van hypothesen	8
2.2.5 Algemene kenmerken van casussen in de monitor	9
3 Resultaten	10
3.1 Dagbesteding bij uitstroom	10
3.2 Verklaring van verschillen in dagbesteding bij uitstroom	11
3.2.1 Verschillen tussen instellingen op de variabele dagbesteding	11
3.2.2 Samenhang tussen geslacht, leeftijd, etniciteit en het hebben van dagbesteding	12
3.2.3 Samenhang tussen IQ en het hebben van dagbesteding	15
3.2.4 Samenhang tussen type aanmelding/ overplaatsing en het hebben van dagbesteding	15
3.2.5 Samenhang tussen ernst van de problematiek en het hebben van dagbesteding	16
3.2.6 Samenhang tussen onttrekkingen/ reden beëindiging zorg en het hebben van dagbesteding	17
3.2.7 “Perspectief” en “Leefsituatie bij uitstroom”	19
3.2.8 Welke kenmerken voorspellen dagbesteding	20
3.3 Waarom is dagbesteding bij uitstroom vaak onbekend?	22
3.3.1 Onttrekkingen	22
3.3.2 ‘Oudere jongeren’	22
3.3.3 Geen naadloze aansluiting	22
3.4 Factoren in het registratieproces	24
3.4.1 Kennis van de sociale kaart	24
3.4.2 Gegevenswoordenboek	25
3.4.3 Variabele dagbesteding heeft lage prioriteit	25
3.5 Vormgeven van overstap vervolgonderwijs/ dagbesteding	26
4 Conclusies en aanbevelingen	28
4.1 Dataverzameling en analyse: reflectie	28
4.2 Conclusies	29
4.3 Aanbevelingen	31
4.3.1 Verbeteren van de aansluiting op vervolgonderwijs en dagbesteding	31

4.3.2	Aanpassingen in de monitor	32
5	Referenties	33
Bijlage 1	Voorstel tot verbetering van de variabele dagbesteding in Monitor JeugdzorgPlus	34

Samenvatting

Om de effectiviteit van de zorgverlening in de gesloten jeugdzorg (JeugdzorgPlus) inzichtelijk te maken is door het Ministerie van VWS, Jeugdzorg Nederland en de JeugdzorgPlus-instellingen de monitor JeugdzorgPlus ontwikkeld. De monitor is opgezet volgens de ROM-methode: de voortgang en resultaten van de behandeling worden op cliëntniveau gemeten en vastgelegd. Een van de uitkomstcriteria van het behandeltraject, zoals vastgelegd in het analysekader (2012), is de dagbesteding van jongeren bij het verlaten van de instelling. Uit de gegevens die tot nu toe zijn verzameld blijkt dat de dagbesteding van cliënten na verblijf in de instelling relatief vaak onbekend is.

Het IVO heeft in de periode september 2014 – juni 2015 verdiepend onderzoek gedaan naar dagbesteding van jongeren bij het verlaten van een JeugdzorgPlus-instelling. Onder meer is onderzocht waarom dagbesteding in de monitor vaak onbekend is bij het verlaten van de instelling. Het onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met drie JeugdzorgPlus instellingen: Transferium, Het Poortje en Intermetzo. Bij de gegevensverzameling werd gebruik gemaakt van verschillende databronnen en methoden (triangulatie): documentanalyse, kwantitatieve analyses op data van de JeugdzorgPlus-monitor, interviews met vijf jongeren en zeven professionals, en een focusgroepbijeenkomst met medewerkers van JeugdzorgPlus-instellingen. De drie participerende instellingen hebben documenten aangeleverd, hebben cliënten geworven voor de interviews en hebben samen met enkele externe deskundigen deelgenomen aan een focusgroepbijeenkomst, waarin werd gereflecteerd op de voorlopige resultaten.

Analyse van de data van de JeugdzorgPlus monitor laat zien dat het grootste deel van de jongeren dat JeugdzorgPlus verlaat een vorm van onderwijs (54%) volgt. Dat is evenveel als bij instroom. Iets minder dan 10% volgt bij uitstroom een dagbestedingsvorm waarin school en werk of stage worden gecombineerd. Het percentage jongeren zonder dagbesteding is bij instroom 13%, bij uitstroom 4%. Bij 11% is dagbesteding bij uitstroom onbekend en bij 20% van de casussen is niets ingevuld. Er is heel weinig variatie in de aard van de dagbesteding: van de jongeren van wie de dagbesteding bekend is volgt 97% een studie/opleiding of combinatie school en werk.

De hoogte van de percentages “geen” en “onbekend” op de variabele dagbesteding verschilt sterk per JeugdzorgPlus-instelling. Jongeren die in meerdere instellingen hebben verbleven hebben ook vaker een “geen” of “onbekende” dagbesteding.

De hoogte van het IQ en de ernst van de problematiek zoals gemeten met de vragenlijst CBCL hangen niet samen met dagbesteding. De ernstscore gemeten met de STEP (Functioneren Jeugdige) hangt wel samen met het onbekend zijn van dagbesteding. De duur van het traject (korter of langer dan 3 maanden), leeftijd (jonger of ouder dan 17,5 jaar bij instroom), het aantal doorlopen trajecten, reden beëindiging zorg en leefsituatie bij uitstroom blijken wél samen te hangen met dagbesteding bij uitstroom. Wanneer deze variabelen in een gezamenlijk model op samenhang met dagbesteding worden getoetst, dan blijkt de duur van het traject niet meer significant samen te hangen met dagbesteding. Met name jongeren met beëindiging van zorg om “overige redenen” of eenzijdige beëindiging van zorg is dagbesteding hebben vaker geen dagbesteding of dagbesteding onbekend dan wanneer de zorg in overeenstemming is beëindigd. Leeftijd bij instroom hangt ook samen met dagbesteding bij uitstroom: jongeren die bij instroom ouder zijn dan 17,5 jaar hebben vaker geen dagbesteding of een de dagbesteding onbekend dan jongeren die bij instroom 17,5 jaar of jonger zijn. Tot slot hebben jongeren die bij uitstroom uit JeugdzorgPlus naar huis gaan of “anders” (waaronder zelfstandig en zwervend) vaker geen dagbesteding, of een dagbesteding onbekend dan wanneer jongeren uitstromen naar een residentiële voorziening.

De medewerkers van JeugdzorgPlus noemen onttrekkingen in de vorm van weglopen als eerste wanneer gevraagd naar de oorzaak van een hoog percentage “onbekend” op de variabele dagbesteding. Een ander belangrijk knelpunt in de aansluiting van JeugdzorgPlus op dagbesteding is de beperkte instroommogelijkheden op het MBO. Daarbij komt het regelmatig voor dat rechters geadviseerde verlenging van de machtiging afwijzen waardoor er onvoldoende tijd is om vervolgzorg en dagbesteding te organiseren. In dit verband wordt erop gewezen dat niet JeugdzorgPlus zelf het advies aan de rechter uitbrengt maar de voogd (meestal Bureau Jeugdzorg).

In de sfeer van concrete monitorhandelingen melden medewerkers van JeugdzorgPlus dat het monitoren weliswaar belangrijk is, maar dat de meerwaarde ervan niet altijd helder is. Dat geldt in iets sterkere mate voor het invullen van de variabele dagbesteding dan voor bijvoorbeeld het invullen van de vragenlijsten over de problematiek. De antwoordoptie “onbekend” is een gemakkelijke uitweg wanneer informatie over de jongere niet direct voorhanden is. Een oorzaak van het grote percentage niet ingevulde casussen is de technische opzet van de monitor zelf, die toestaat dat een casus wordt afgesloten zonder dat alle velden zijn ingevuld.

Los van de monitorpraktijk staat hoe, zorginhoudelijk, de overstap is vormgegeven van JeugdzorgPlus naar vervolgzorg en dagbesteding. Twee van de partnerinstellingen in deze studie hebben een structureel nazorgaanbod voor jongeren die de instelling verlaten. Gedurende een half jaar na uitstroom worden zij door een medewerker gevolgd en waar nodig ondersteund bij kwesties rondom zorg en dagbesteding.

Concluderend kan worden gezegd dat de relatief hoge percentages “dagbesteding onbekend” en niet ingevulde casussen in de monitor JeugdzorgPlus samenhangen met een aantal inhoudelijke factoren en een aantal factoren die met het monitorproces te maken hebben. Inhoudelijke factoren zijn reden beëindiging zorg, hoge leeftijd bij instroom en maatschappelijke factoren (gebrekkige aansluiting MBO, niet verlengde machtigingen). Belangrijke factoren in het monitorproces zijn het geven van weinig prioriteit aan de variabele dagbesteding en de opzet van de monitor. Verbetermogelijkheden zijn op beide vlakken te benoemen. Het onderzoek levert gerichte aanbevelingen op voor verbetering van de registratie van de dagbesteding van cliënten bij uitstroom in de monitor.

1 Inleiding

Dit inleidende hoofdstuk gaat in op de achtergrond van de longitudinale effectmonitor JeugdzorgPlus (paragraaf 1.1), de aanleiding voor een verdiepend onderzoek naar de dagbesteding bij uitstroom uit de JeugdzorgPlus-instelling (paragraaf 1.2), en de doel- en vraagstelling van het onderzoek (paragraaf 1.3). We sluiten af met een leeswijzer (paragraaf 1.4).

1.1 Monitor JeugdzorgPlus: opbrengsten van de JeugdzorgPlus instellingen in kaart

In 2012 hebben de Instellingen JeugdzorgPlus in samenwerking met het ministerie van VWS en ZonMw de Monitor JeugdzorgPlus gerealiseerd. Doel van de Monitor JeugdzorgPlus is om meer inzicht te krijgen in het resultaat van de begeleiding en behandeling, de omvang en samenstelling van de doelgroep en de aard en duur van de begeleiding en behandeling. De monitor is opgezet volgens de ROM-methode¹: de voortgang en resultaten van de behandeling worden op cliëntniveau gemeten en vastgelegd. Uitkomstmaten zijn vastgelegd in het analysekader Monitor JeugdzorgPlus (Vermaes, Konijn, Nijhof, Strijbosch, & Van Domburgh, 2012). De voortgang en resultaten van de behandeling worden op cliëntniveau gemeten en vastgelegd. Medewerkers van JeugdzorgPlus verzamelen op drie meetmomenten gegevens van de jeugdigen gedurende hun verblijf bij de instelling, tot en met een half jaar na het einde van het verblijf. Het eerste meetmoment (T1) vindt plaats bij aanvang van een JeugdzorgPlus-plaatsing. De gegevens die niet via het toeleidingssysteem worden aangeleverd, worden in de eerste drie maanden verzameld. Het tweede meetmoment (T2) valt samen met het einde van het verblijf en het derde meetmoment (T3) zes maanden na verblijf. Voor jongeren die korter blijven dan drie maanden valt het eerste en het tweede meetmoment samen.

Halfjaarlijks wordt door Jeugdzorg Nederland een landelijke rapportage opgesteld op basis van gegevens uit de monitor. De landelijke rapportage is een kwantitatieve vergelijking tussen instellingen en presenteert enkele uitkomstcriteria van de behandeling. Zo ontstaat inzicht in de omvang en samenstelling van de doelgroep, de aard en duur van de begeleiding en behandeling en de uitkomsten daarvan. Hiermee kan een positieve impuls voor kwaliteitsverbetering worden gegeven (Vermaes et al., 2012).

1.2 Dagbesteding onvoldoende geregistreerd

Een van de uitkomstcriteria van het behandeltraject is de dagbesteding van jongeren bij het verlaten van de instelling. Deelname aan dagelijkse en gestructureerde activiteiten na het verblijf in de JeugdzorgPlus-instelling zorgt ook op langere termijn voor een betere integratie van deze jongeren in de samenleving. Begeleiding van de jongere gericht op zijn/ haar toekomstperspectieven - met name onderwijs - na verblijf in de instelling draagt hier aan bij. Uit verschillende studies komt naar voren dat, naarmate jongeren langer adequate zorg en hulp krijgen, hun kansen op maatschappelijk acceptabel gedrag en functioneren toenemen (Stein & Munro, 2008). Uit eerder onderzoek is gebleken dat verschillende factoren van invloed zijn op de effectiviteit en de continuïteit van deze zorgverlening. Een bevorderende factor is bijvoorbeeld het realiseren van passende dagbesteding na het einde van het verblijf in de instelling. Maar er zijn ook belemmerende factoren, zoals juridische factoren, of een gebrek aan duidelijke regie tussen verschillende samenwerkingspartners (Lange, Dam, Dresen, & Geurts, 2011; Toorn, Geurts, & Lange, 2010).

Uit de gegevens die tot nu toe zijn verzameld vanaf medio 2012 (drie rapportages) blijkt dat de dagbesteding van cliënten na verblijf in de instelling relatief vaak onbekend is. Omdat dagbesteding een belangrijke uitkomstmaat is van het JeugdzorgPlus-traject is, zoals gesteld in de voorwaarden van VWS (Vermaes et al., 2012), is het van belang te weten waarom deze in de monitor JeugdzorgPlus relatief vaak onbekend is. Gaat het

¹ ROM staat voor: Routine Outcome Monitoring.

om gebrekkige registratie, of verloopt de overgang van JeugdzorgPlus naar vervolgzorg moeizaam waardoor het zicht op de jongere verloren gaat? Om deze vraag te beantwoorden heeft Jeugdzorg Nederland met het ministerie van VWS aangestuurd op een onderzoek naar dit aspect in het programma Longitudinale effectmonitor JeugdzorgPlus van ZonMw. Het IVO heeft samen met drie JeugdzorgPlus-instellingen (Transferium, Het Poortje en Intermetzo) dit onderzoek uitgevoerd in de periode september 2014 – juni 2015.

1.3 Doelstelling en onderzoeksvragen

Doel van het onderzoek is om beter in beeld te krijgen wat de dagbesteding van cliënten is bij het verlaten van de JeugdzorgPlus instellingen en hoe dit in de toekomst beter kan worden vastgelegd in de monitor. Het onderzoek moet ook inzicht geven in de reden waarom dagbesteding in de monitor vaak onbekend is bij het verlaten van de JeugdzorgPlus instelling en of dit een relatie heeft met de overgang terug naar huis of naar een nadere hulpverlener. Het onderzoek geeft aanbevelingen voor eventuele verbeteringen in de zorgverlening en het monitorproces.

In het onderzoek is antwoord gezocht op de volgende onderzoeksvragen:

1. Hoe is de dagbesteding van cliënten bij het verlaten van de JeugdzorgPlus-instelling?
2. In hoeverre bestaat er een relatie tussen dagbesteding, verschillende kenmerken van de jongere en andere relevante aspecten (o.a. overgang terug naar huis of andere hulpverlener, leefsituatie bij einde verblijf, dagbesteding voor aanvang verblijf)?
3. Hoe komt het dat dagbesteding bij het verlaten van de JeugdzorgPlus-instelling niet altijd bekend is?
4. Hoe komt het dat dagbesteding in de monitor relatief vaak onbekend is, en hoe kan dat in de toekomst beter worden vastgelegd?²
5. Hoe is de overstap naar vervolgonderwijs/dagbesteding vorm gegeven? Vindt er nog begeleiding plaats vanuit de JeugdzorgPlus-instelling/JeugdzorgPlus-onderwijs?

Vraag 1 informeert naar welke soort dagbesteding cliënten hebben als ze de JeugdzorgPlus-instelling verlaten. Vraag twee behandelt kenmerken van jongeren en andere relevante factoren – voor zover deze bekend zijn uit de monitorgegevens – die verschillen in dagbesteding zouden kunnen verklaren. Onderzoeksvragen drie en vier gaan in op de vraag waarom dagbesteding bij uitstroom relatief vaak onbekend is. Vraag 3 betreft inhoudelijke verklaringen; vraag 4 betreft het proces van registreren in de monitor. Wie is bij JeugdzorgPlus-instellingen verantwoordelijk voor het invullen van de monitor? Wie voert het uit? Welke plaats neemt het registreren van de dagbesteding in ten opzichte van andere onderdelen van de monitor? Vraag 5 informeert naar de bredere context van de overgang van JeugdzorgPlus naar vervolgonderwijs, of andere vormen van dagbesteding.

De algemene formulering “dagbesteding onbekend” in de onderzoeksvragen 3 en 4 reflecteert verschillende problemen of situaties bij het invullen van de monitor door de instellingen. De variabele dagbesteding kent de antwoordopties “geen” en “onbekend” en daarnaast is bij een aantal casussen niets ingevuld. Bij de beantwoording van de onderzoeksvragen gaan we niet slechts in op de opties “geen” en “onbekend” maar ook op de vraag waarom er regelmatig niets is ingevuld.

1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk beschrijven we de werkwijze bij de gegevensverzameling en analyse. Hoofdstuk 3 beschrijft de resultaten en in hoofdstuk 4 zijn conclusies en aanbevelingen te vinden. Bijlage 1 bevat concrete suggesties voor een andere opzet van de monitor, ter verbetering van de registratie van de dagbesteding bij uitstroom.

² De oorspronkelijke vragen 3 en 4 waren onduidelijk geformuleerd en zijn om die reden geherformuleerd.

2 Methode

De onderzoeksvragen zijn beantwoord met behulp van kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden. De vragen 1 en 2 zijn grotendeels beantwoord met de analyse van de registratiegegevens en de vragen 3, 4 en 5 grotendeels via kwalitatief onderzoek. In dit hoofdstuk beschrijven we de toegepaste methoden en analyses.

De samenwerking met drie JeugdzorgPlus-instellingen (Transferium, Het Poortje en Intermetzo) zorgde voor kennis over de praktijk van registreren, suggesties voor de analyse van het databestand van de monitor en verificatie en reflectie op de onderzoeksresultaten. Ook hebben de samenwerkingspartners bijgedragen aan de formulering van de aanbevelingen met betrekking tot de variabele dagbesteding.

2.1 Kwalitatief onderzoek: interviews, focusgroep

Het kwalitatieve deel van het onderzoek bestaat hoofdzakelijk uit semigestructureerde interviews met betrokkenen van de drie participerende JeugdzorgPlus-instellingen en met jongeren die recent de JeugdzorgPlus-instelling hebben verlaten. Daarnaast is een focusgroepbijeenkomst gehouden met de samenwerkingspartners, aangevuld met twee medewerkers van een andere JeugdzorgPlus-instelling (Horizon).

2.1.1 Interviews

Om een goed beeld te krijgen van de overstap van JeugdzorgPlus naar dagbesteding daarna, is getracht jongeren te werven die recent waren uitgestroomd en dus konden terugkijken op het hele proces. Met hen hebben we geprobeerd de overstap van JeugdzorgPlus naar vervolgzorg en dagbesteding te reconstrueren. Het werven en bereid vinden van deze jongeren bleek een hele opgave. Dat is deels te verklaren doordat het onderzoek voor de JeugdzorgPlus medewerkers die de jongeren zouden moeten werven, een grote afstand heeft tot hun praktijk. Het kostte meer moeite dan verwacht om voor hen het onderzoek relevant te maken. Daarnaast zijn de medewerkers op alle niveaus in JeugdzorgPlus enorm druk bezet, o.a. doordat vanaf januari 2015 de gemeenten verantwoordelijk zijn geworden voor de gesloten jeugdzorg (transitie jeugdzorg). Hierdoor verliep het maken van afspraken soms moeizaam. Bij de twee instellingen die structureel inzetten op nazorg is het gelukt jongeren te werven, bij de instelling die dat niet structureel aanbiedt hebben we één jongere gesproken die nog in JeugdzorgPlus verblijft. In de tabellen 1 en 2 zijn enkele kenmerken van geïnterviewde jongeren en professionals te vinden.

De semigestructureerde interviews met de medewerkers van de drie instellingen duurden alle tussen een uur en anderhalf uur. De interviews met jongeren (allen meisjes³) duurden tussen drie kwartier en een uur. Tijdens de gesprekken werden aantekeningen gemaakt en de gesprekken werden met een voice-recorder opgenomen. Direct na de gesprekken werden de aantekeningen uitgewerkt in een gespreksverslag en waar nodig werden de gesprekken nageluisterd.

Tabel 1. Kenmerken geïnterviewde jongeren

Geslacht	Leeftijd	JeugdzorgPlus-instelling	Dagbesteding tijdens interview
Vrouw (Rox)	17 jaar	Transferium	Onderwijs
Vrouw (Sho)	14 jaar	Transferium	Onderwijs
Vrouw (Jen)	16 jaar	Intermetzo	Geen
Vrouw (Jos)	17 jaar	Intermetzo	Geen
Vrouw (Ama)	15 jaar	Het Poortje	Nog in JeugdzorgPlus

³ De enige jongen die zich voor een interview aanmeldde liep weg van JeugdzorgPlus instelling voordat het interview kon plaats vinden.

Tabel 2. Kenmerken geïnterviewde professionals

Functie	Instelling
Perspectiefbegeleider	Intermetzo
Perspectiefbegeleider	Intermetzo
Beleidsmedewerker	Intermetzo
Beleidsmedewerker inhoudelijke ontwikkeling	Het Poortje
Zorgcoördinator onderwijs	Portalis / Het Poortje
Leidinggevende Onderzoek en Ontwikkeling	Transferium
Psychodiagnostisch onderzoeker	Transferium

2.1.2 Focusgroep

Aan de hand van de reeds verkregen informatie uit de interviews en monitordata is in een focusgroepbijeenkomst nagegaan wat mogelijke verklaringen zijn voor het onbekend zijn van dagbesteding op het moment van uitstroom. Ook is naar aanbevelingen gezocht voor verbetering van de variabele dagbesteding, waardoor de zeggingskracht ervan en de compliance met de monitor kan worden vergroot. Medewerkers van twee van de drie deelnemende JeugdzorgPlus-instellingen namen deel aan de focusgroepbijeenkomst. De focusgroep werd aangevuld met twee medewerkers van JeugdzorgPlus-instelling Horizon (senior gedragswetenschapper en een testassistent).

2.1.3 Analyse kwalitatieve gegevens

De kwalitatieve gegevensverzameling heeft plaatsgevonden bij drie van de veertien JeugdzorgPlus-instellingen⁴). Deze drie instellingen vormen een goede afspiegeling (gevarieerd qua doelgroep en type aanbod) van JeugdzorgPlus in Nederland. Om de bevindingen nog beter generaliseerbaar te maken zijn de interviewdata gecombineerd met andere databronnen zoals de rapportages van de monitor en met name de kwantitatieve analyses van het monitorbestand, waarin alle instellingen werden betrokken. De focusgroep werd aan het einde van de kwalitatieve dataverzameling en na de eerste analyses op de monitordata gehouden, waardoor voorlopige bevindingen konden worden geverifieerd en aangescherpt.

In 2014 bracht de Commissie Henkens een advies uit over de verbetermogelijkheden van onderwijs in geslotenheid. Het advies gaat in op drie knelpunten: het grote aantal korte trajecten, de ouder wordende populatie waardoor de onderwijsinhoud minder goed aansluit dan voorheen en de kleinschaligheid en versnippering van het onderwijs in geslotenheid (Nijhuis, Kruijssen, Van der Meulen, & Henkens, 2014). Het advies bestaat uit een 17-tal deeladviezen. Enkele hiervan hebben raakvlakken met bevindingen uit deze studie. Waar van toepassing zullen deze in tekstkaders (hoofdstuk 3: Resultaten) beknopt worden besproken.

2.2 Kwantitatieve analyses monitordata

De kwantitatieve analyse zijn gedaan op het databestand dat door Jeugdzorg Nederland ter beschikking is gesteld (laatste instroomdatum 31-10-2014). Dit bestand bevat uitsluitend gegevens van jongeren die toestemming hebben gegeven voor het gebruik van hun (geanonimiseerde) gegevens voor onderzoek voor alle veertien JZ+ instellingen. Het databestand bevat gegevens van drie metingen. De eerste meting (T1) wordt gedaan wanneer de jongeren instroom bij de JeugdzorgPlus-instelling, de tweede meting (T2) vindt plaats bij uitstroom en de derde meting (T3) zes maanden na uitstroom. Het gegevenswoordenboek en het analysekader van de monitor JeugdzorgPlus vormden technische referenties voor analyses. In het navolgende bespreken we

⁴ De andere instellingen JeugdzorgPlus zijn niet benaderd om mee te doen in deze studie.

enkele uitgangspunten bij de analyse, de stappen die zijn gezet om het ruwe databestand klaar te maken voor analyse en de uiteindelijke analyses.

2.2.1 Perspectieven van een JeugdzorgPlus-traject

In het beleidskader trajecten jeugdzorg (Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, 2011) wordt ten behoeve van monitoring onderscheid gemaakt tussen twee eindperspectieven:

1. de jeugdige (en diens sociale systeem) die na einde traject thuis, in een pleeggezin of zelfstandig is gaan wonen;
2. de jeugdige die na einde traject in een instelling verblijft.

In het eerste perspectief is dagbesteding (school, werk, stage) een uitkomstmaat, in het tweede perspectief wordt dagbesteding niet expliciet genoemd als indicator voor een geslaagd traject. Dit onderscheid in perspectieven en uitkomsten speelt weliswaar een rol bij het beoordelen van het al dan niet succesvol afronden van een JeugdzorgPlus-traject, maar voor degene die de monitor invult maakt het geen verschil. In beide gevallen behoort de variabele dagbesteding tot de basisgegevens die over de jeugdige worden geregistreerd in de monitor JeugdzorgPlus. Bij het opschonen van het bestand met monitordata hebben we geen rekening gehouden met het onderscheid in perspectieven.

2.2.2 Opschonen van het bestand

Het ruwe bestand (N=2010) is een up-to-date versie (laatste instroomdatum 31-10-2014) van alle monitordata en bevat ook gegevens van jongeren die nog niet waren uitgestroomd. Omdat van deze jongeren nog geen T2 bekend is zijn zij buiten beschouwing gelaten. Alle jongeren die aan het einde van het derde kwartaal van 2014 waren uitgestroomd zijn meegenomen in de analyses. Daarmee bleven 1.508 casussen in het bestand over.

Het ruwe databestand bevat registratiedata van jongeren die een regulier JeugdzorgPlus-traject doorlopen én data van jeugdigen die kort in JeugdzorgPlus verblijven, maximaal 3 maanden (Jeugdzorg Nederland, 2014). Voor jeugdigen die kort in de instelling verblijven zijn aparte vragen (invulvelden) opgenomen in de registratie. Beide groepen zijn in het analysebestand meegenomen.

In het bestand met reguliere trajecten komen sommige jongeren meerdere keren voor, doordat zij meerdere trajecten hebben doorlopen. Op advies van Jeugdzorg Nederland is van deze jongeren aanvankelijk alleen het eerste traject meegenomen in de analyses, omdat het eerste traject de meeste informatie bevat over de achtergrondsituatie van de jongere toen de hulpverlening startte. Omdat ook de dagbesteding bij het laatste afgeronde traject relevant is voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen, zijn de analyses ook apart uitgevoerd op basis van de laatst afgeronde trajecten van de jongeren met meerdere trajecten. Deze bevindingen worden niet gerapporteerd omdat de resultaten van analyses met het laatste traject nauwelijks verschillen van die met het eerste traject. Na verwijdering van de dubbele casussen houden we een bestand van 1.327 casussen over waarin jongeren met reguliere trajecten en korte trajecten zijn opgenomen.

2.2.3 Hercoderen variabelen

Missende waarden van de variabele dagbesteding zijn samengevat onder de noemer “niet ingevuld”. Hierdoor ontstaan zeven antwoordcategorieën, zoals is te zien in tabel 3. Uit deze tabel blijkt dat school en studie de belangrijkste vorm van dagbesteding is. Vanwege de geringe variatie in de aard van de dagbesteding (wanneer deze bekend is, is 97% (N=833 van de 858) studie/opleiding of combinatie school en werk), is bij de beantwoording van vraag 2 de aandacht vooral uitgegaan naar de vraag waarom dagbesteding vaak onbekend of niet ingevuld is. Ten behoeve van de analyses hebben we daarom het aantal categorieën teruggebracht tot vier categorieën, zoals te zien in tabel 4. Alle casussen waarbij dagbesteding bekend is zijn samengevoegd tot de categorie “dagbesteding bekend”.

Tabel 3. Dagbesteding bij uitstroom (T2) (N = 1.327)

Soort dagbesteding	n (%)
1. Combinatie school en werk, leerwerkplaats, stage	117 (8,8)
2. Daginvulling op grond van Wet werk en bijstand (Wwb)	9 (0,7)
3. School, studie	716 (54,0)
4. Werk	16 (1,2)
5. Geen dagbesteding	59 (4,5)
6. Onbekend	145 (10,9)
7. Dagbesteding niet ingevuld	265 (20,0)
Totaal	1.327 (100,1)

* telt door afrondingsverschillen niet op tot 100%

Tabel 4. Dagbesteding onderverdeeld in vier categorieën (N = 1.327)

Dagbesteding	n (%)
1. Dagbesteding bekend	859 (64,7)
2. Geen dagbesteding	59 (4,4)
3. Dagbesteding onbekend	145 (10,9)
4. Dagbesteding niet ingevuld	264 (19,9)
Totaal	1327 (99,9*)

* telt door afrondingsverschillen niet op tot 100%

2.2.4 Toetsen van hypotheses

Aan enkele medewerkers van de drie samenwerkende JeugdzorgPlus-instellingen is gevraagd naar hypotheses voor het relatief hoge percentage 'Geen dagbesteding', 'Dagbesteding onbekend' en 'Niet ingevuld' in de monitor. Op basis daarvan is ervoor gekozen om de volgende variabelen te toetsen op samenhang met de variabele dagbesteding (onderzoeksvraag 2):

- Duur van het traject (regulier of kort)
- Naam instelling
- Geslacht, leeftijd, etniciteit
- IQ
- Aantal aanmeldingen JeugdzorgPlus (een of meerdere)
- Aantal onttrekkingen
- Ernst van de problematiek (CBCL)
- Reden beëindiging zorg
- Leefsituatie na JeugdzorgPlus

Via bivariate analyses is nagegaan welke van deze variabelen samenhangen met de variabele dagbesteding. Categoriele variabelen zijn getoetst met de Chi²-toets en continue variabelen met een variantieanalyse (ANOVA). De variabelen die in een bivariate analyse significant bleken samen te hangen met dagbesteding zijn getoetst in een multinominale logistische regressie analyse. Bij de onafhankelijke (verklarende) variabelen is de categorie onbekend/niet ingevuld niet meegenomen in de analyses.

2.2.5 Algemene kenmerken van casussen in de monitor

Minder dan de helft van de jongeren die zijn ingestroomd (reguliere en korte trajecten) is vrouw (42,3 versus 38,8%). De gemiddelde leeftijd van jongeren bij instroom in het eerste reguliere traject is 15,7 jaar (SD⁵ 1,6 jaar) en 15,9 jaar (SD 1,5) voor jongeren die instromen in een kort traject. Van de jongeren in het reguliere traject van wie etnische afkomst bekend is (n=933) is 62,3% autochtoon, 26,2% allochtoon van niet westerse afkomst en 11,4% allochtoon van westerse afkomst. Van de jongeren in het korte traject is 56,8% autochtoon, 30,8% allochtoon van niet westerse afkomst en 12,4% allochtoon van westerse afkomst. 11% van de jongeren met een regulier en 27% van de jongeren met een kort traject heeft meerdere keren een traject in JeugdzorgPlus doorlopen. De gemiddelde hoogte van het IQ (84,6 gemiddeld, mediaan 84,0) is alleen bekend onder jongeren die een regulier traject doorlopen.

De totale duur van verblijf in JeugdzorgPlus is in het reguliere traject gemiddeld 8,8 maanden (mediaan 8,1 en modus 6,0 maanden). De duur van de behandeling in een kortlopend traject is gemiddeld 1,9 maanden (mediaan 1,7 en modus 2,8).

Tabel 5. Algemene kenmerken van cliënten in regulier- en kort traject (N=1.327)

Kenmerken cliënten	Regulier traject (n = 1.089)		Kort traject (n = 238)	
	Gemiddelde (SD)	%	Gemiddelde (SD)	%
Leeftijd bij instroom JZ	15,7 (1,6)		15,9 (1,5)	
Leeftijd bij uitstroom JZ	16,4 (1,5)		16,1 (1,5)	
Geslacht				
Man		56,8		61,2
Vrouw		43,2		38,8
Etnische herkomst (n=1.124)				
Autochtoon		62,3		56,8
Allochtoon niet-westers		26,2		30,8
Allochtoon westers		11,4		12,4
Totale duur verblijf JeugdzorgPlus (maanden)	8,8 (4,0)		1,9 (1,8)	
Aantal doorlopen trajecten				
1 traject		89,0		72,7
>1 traject		11,0		27,3
IQ (n=477)	84,6 (14,0)		-	

⁵ De standaardafwijking (SD) wordt gebruikt om de spreiding — de mate waarin de waarden onderling verschillen — van een verdeling aan te geven.

3 Resultaten

In dit hoofdstuk bespreken we wat de analyses op het databestand van de monitor JeugdzorgPlus, de interviews met medewerkers en jongeren en de focusgroep hebben opgeleverd. In paragraaf 3.1 geven we een beschrijving van de dagbesteding van cliënten bij uitstroom (onderzoeksvraag 1). In paragraaf 3.2 zoeken we naar een verklaring voor verschillen in het al of niet hebben (of onbekend zijn) van dagbesteding bij uitstroom (T2). De samenhang met andere variabelen in de monitor wordt onderzocht (onderzoeksvraag 2). In paragraaf 3.3 gaan we in op de vraag waarom dagbesteding vaak onbekend is: welke inhoudelijke en welke procesfactoren spelen hier een rol? (onderzoeksvragen 3 en 4). De laatste paragraaf (3.4) geeft een antwoord op onderzoeksvraag 5 en gaat in op de overstap van JeugdzorgPlus naar vervolgzorg en dagbesteding.

3.1 Dagbesteding bij uitstroom

Alvorens in te gaan op de vraag naar dagbesteding bij uitstroom, is het goed om te kijken naar de dagbesteding bij aanvang van JeugdzorgPlus. Bij instroom gaat een net zo groot percentage van de jongeren naar school (54%) als bij uitstroom (niet in tabel). In tabel 6 is te zien dat bij een fors deel van de jongeren dagbesteding niet is ingevuld, zowel bij instroom als bij uitstroom. Het percentage jongeren dat geen dagbesteding heeft is bij uitstroom lager (4,4%) dan bij instroom (13,3). Ook is te zien dat het percentage jongeren met “dagbesteding onbekend” bij uitstroom en instroom tussen de 6% en 11% ligt.

Tabel 6. Dagbesteding bij instroom en uitstroom (N = 1.327)

Dagbesteding	Bij instroom	Bij uitstroom
	n (%)	n (%)
1. Dagbesteding bekend	765 (57,6)	859 (64,7)
2. Geen dagbesteding	176 (13,3)	59 (4,4)
3. Dagbesteding onbekend	83 (6,3)	145 (10,9)
4. Dagbesteding niet ingevuld	303 (22,8)	264 (19,9)
Totaal	1.327 (100)	1.327 (100)

Om de vraag te beantwoorden wat de dagbesteding van cliënten bij uitstroom (T2) van de JeugdzorgPlus-instelling is (onderzoeksvraag 1) hebben we de reguliere en korte trajecten van elkaar onderscheiden. We hebben het onderscheid tussen korte en reguliere trajecten ook gemaakt voor de analyse van de samenhang tussen leeftijd en dagbesteding bij uitstroom, naar aanleiding van de observatie van de Commissie Henkens dat knelpunten rondom onderwijs met name bij kortverblijvenden spelen, en leeftijd daar een complicerende factor bij is (zie paragraaf 3.2.2).

In tabel 7 is te zien dat school en studie in het grootste deel van de casussen de vorm van dagbesteding is waar de jongeren naar uitstromen, gevolgd door een combinatie van school en werk. De andere twee opties (daginvulling op grond van Wwb en werk) zijn verwaarloosbaar klein. Dagbesteding op T2 is bij de reguliere trajecten in 9,3% van de gevallen onbekend. Bij de korte trajecten is dat 18,5%, bijna twee keer zo hoog⁶. Ook is te zien dat bij de korte trajecten jongeren minder vaak een dagbesteding hebben: bijna twee keer zo vaak wordt “geen dagbesteding” genoteerd als bij de reguliere trajecten.

⁶ Een flink aantal jongeren doorloopt meerdere trajecten. Dezelfde analyses zijn ook uitgevoerd op een selectie van het bestand met de laatste trajecten. Dan is te zien dat het aandeel “onbekend” zakt tot 8% in de reguliere trajecten én stijgt tot 20% in de korte trajecten.

Tabel 7. Dagbesteding bij uitstroom (T2) in regulier- en kort traject (N = 1.327)

Soort dagbesteding	Regulier traject n (%)	Kort traject n (%)
Combinatie school en werk, leerwerkplaats, stage	107 (9,8)	10 (4,2)
Daginvulling op grond van wet werk en bijstand (Wwb)	9 (0,8)	0 (0,0)
School, studie	606 (55,6)	110 (46,2)
Werk	15 (1,4)	1 (0,4)
Geen dagbesteding	42 (3,9)	17 (7,1)
Onbekend	101 (9,3)	44 (18,5)
Dagbesteding niet ingevuld	209 (19,2)	56 (23,5)
Totaal	1.089 (100,0)	238 (99,9*)

* telt door afrondingsverschillen niet op tot 100%

Het advies van de commissie Henkens is mede uitgebracht naar aanleiding van de toename van het aantal korte trajecten in JJI's en GJI's. Het aantal korte trajecten maakt het databestand van dit onderzoek 18% uit van het totaal aantal trajecten. Het groter aandeel "geen", "onbekend" en "niet ingevuld" in de korte trajecten bevestigt de problemen rondom de aansluiting naar passende dagbesteding en de noodzaak om het onderwijsaanbod zoveel mogelijk in te richten op (de toename van het aantal) korte trajecten.

3.2 Verklaring van verschillen in dagbesteding bij uitstroom

In deze paragraaf gaan we in op de vraag in hoeverre er een relatie bestaat tussen dagbesteding (wel, niet, onbekend of niet ingevuld) en verschillende kenmerken en omstandigheden van de jongere (onderzoeksvraag 2). Omdat er weinig variatie is in de aard van de dagbesteding (voornamelijk school of leerwerktraject) bij jongeren waarvan de dagbesteding wél bekend is, hebben we samen met de participerende JeugdzorgPlus-instellingen gezocht naar verklaringen waarom een deel van de jongeren wel of geen dagbesteding heeft, en waarom dagbesteding vaak onbekend is of niet is ingevuld (zie indeling in vier categorieën, §2.2.3), en niet naar verklaringen voor verschillen in soorten dagbesteding van jongeren waar deze wel bekend is.

3.2.1 Verschillen tussen instellingen op de variabele dagbesteding

Door per instelling na te gaan hoe hoog het percentage dagbesteding "geen", "onbekend" en "niet ingevuld" is, kunnen we zien of het gebrekkig invullen van deze variabele een algemeen beeld van de JeugdzorgPlus-instellingen is, of bijvoorbeeld wordt veroorzaakt door enkele uitbijters. Tabel 8 kunnen we bijvoorbeeld als volgt lezen: Instelling A. is met 36 casussen in het analysebestand vertegenwoordigd. In 1 van de 36 casussen is "geen" ingevuld en bij 4 casussen "onbekend". Op het totale percentage van alle JeugdzorgPlus-instellingen neemt instelling A. 1,7% en 2,8% voor respectievelijk "geen" en "onbekend". In 9 gevallen is er niets ingevuld en dat drukt voor 3,4% op het totaal van de niet ingevulde casussen. In de tabel zijn per cel de absolute getallen soms laag, waardoor bij geringe verschillen de percentage fors kunnen veranderen.

Een van de instellingen met een relatief groot percentage "niet ingevuld" is partner in deze studie. Deze instelling geeft als verklaring dat zij een tijd te kampen hebben gehad met bemoeilijkte toegang tot de monitor, waardoor de gedragsdeskundigen veel tijd bij iedere registratiehandeling kwijt waren. Hierdoor daalde de motivatie om de monitor accuraat bij te houden. Dergelijke problemen kunnen ook in andere instellingen een

rol spelen of hebben gespeeld. Een groot aandeel in het totaal “onbekend” en ‘niet ingevuld’ wordt gevormd door jongeren die in meerdere instellingen hebben verbleven (onderste rij van de tabel).

Tabel 8. Dagbesteding op T2: geen, onbekend en niet ingevuld per instelling (N = 1.321)

Instelling	Geen dag- besteding n (%)	Aandeel in totaal “geen” %	Dag- besteding onbekend n (%)	Aandeel in totaal “onbekend” %	Niet ingevuld n (%)	Aandeel in totaal “niet ingevuld” %
A. (n = 36)	1 (2,8)	1,7	4 (11,1)	2,8	9 (25,0)	3,4
B. (n = 56)	2 (3,6)	3,3	3 (5,4)	2,1	3 (5,4)	1,1
C. (n = 109)	4 (3,7)	6,7	23 (21,1)	16,0	14 (12,8)	5,3
D. (n = 128)	6 (4,7)	10,0	18 (14,1)	12,5	8 (6,3)	3,0
E. (n = 61)	3 (4,9)	5,0	5 (8,2)	3,5	20 (32,8)	7,6
F. (n = 102)	9 (8,8)	15,0	3 (2,9)	2,1	34 (33,3)	12,9
G. (n = 53)	0,0	0,0	10 (18,9)	7,0	29 (54,7)	11,0
H. (n = 85)	6 (7,1)	10,0	11 (12,9)	7,6	24 (28,2)	9,1
I. (n = 56)	0,0	0,0	4 (7,1)	2,8	20 (35,7)	7,6
J. (n = 101)	2 (2,0)	3,3	10 (9,9)	7,0	24 (23,8)	9,1
K. (n = 78)	5 (6,4)	8,3	2 (2,6)	1,4	12 (15,4)	4,6
L. (n = 19)	1 (5,3)	1,7	0,0	0,0	8 (42,1)	3,0
M. (n = 110)	13 (11,8)	21,7	12 (10,9)	8,3	3 (2,7)	1,1
N. (n = 159)	2 (1,3)	3,3	16 (10,4)	11,1	23 (14,5)	8,7
Meerdere instellingen* (n = 171)	6 (3,5)	10,0	23 (13,5)	16,0	33 (19,3)	12,5
Totaal	60 (4,5)	100,0	144 (10,9)	100,2**	264 (20,0)	98,9**

* Hierin zijn casussen van jongeren die in meerdere instellingen verbleven ook meegeteld.

** Telt door afrondingsverschillen niet op tot 100.

3.2.2 Samenhang tussen geslacht, leeftijd, etniciteit en het hebben van dagbesteding

Geslacht

Het databestand betreft 58% jongens en 42% meisjes. Zij laten geen statistisch significante verschillen zien in de variabele dagbesteding (tabel 9)⁷.

Tabel 9. Dagbesteding op T2 in relatie tot geslacht (N = 1.326)

Dagbesteding	Man	Vrouw
	n (%)	n (%)
Dagbesteding bekend	507 (66,4%)	351 (62,5%)
Geen dagbesteding	36 (4,7%)	23 (4,1%)
Dagbesteding onbekend	76 (9,9%)	69 (12,3%)
Dagbesteding niet ingevuld	145 (19,0%)	119 (21,2%)
Totaal	764 (100,0%)	562 (100,0%)

⁷ Chi2: 3,434, df 3, p >0,05)

Leeftijd

De gemiddelde leeftijd waarop de jongeren in JeugdzorgPlus instromen is 15,7 jaar, en 16,4 jaar wanneer ze weer uitstromen (zie tabel 5). Tabel 10 laat zien dat jongeren die bij uitstroom geen dagbesteding hebben gemiddeld het oudst zijn. In de reguliere trajecten zijn ze significant ouder dan de jongeren bij wie dagbesteding bekend is of niet is ingevuld⁸. Dit geldt ook voor de leeftijd bij aanvang van JeugdzorgPlus (niet in tabel). De leeftijdsverschillen in de korte trajecten zijn niet statistisch significant.

Tabel 10. Dagbesteding op T2 in relatie tot leeftijd bij uitstroom, voor regulier- en kort traject (N = 1.327)

	Leeftijd van jongeren in regulier traject (n)	Leeftijd van jongeren in kort traject (n)
Gemiddeld	16,5 jaar	16,1 jaar
Jongste	6,5 jaar	9,4 jaar
Oudste	18,7 jaar	18,3 jaar
Dagbesteding bekend	16,3 jaar (737)	16,1 jaar (122)
Geen dagbesteding	17,2 jaar (42)	16,9 jaar (17)
Dagbesteding onbekend	16,6 jaar (101)	16,2 jaar (44)
Dagbesteding niet ingevuld	16,4 jaar (209)	15,8 jaar (53)
Totaal	16,5 jaar (1.089)	16,1 jaar (236)

Uit de gesprekken met medewerkers van JeugdzorgPlus komt naar voren dat jeugdigen vanaf ca. 17,5 jaar instromen een grotere kans hebben om geen dagbesteding te hebben dan zij die jonger instromen. Ongeveer 40% van de jongeren in het bestand is 17,5 jaar of ouder wanneer zij instromen. Wanneer we deze veronderstelling toetsen (tabel 11) blijkt dat jongeren die ouder zijn dan 17,5 jaar vaker “geen dagbesteding” en “dagbesteding onbekend” scoren en – opmerkelijk – minder vaak oningevulde casussen laten zien⁹.

Tabel 11. Dagbesteding op T2 in relatie tot instroomleeftijd (jonger of ouder dan 17,5 jaar), korte en lange trajecten (N = 1.327)

Dagbesteding	Jonger dan 17,5 jaar n (%)	Ouder dan 17,5 jaar n (%)
Dagbesteding bekend	508 (64,6%)	351 (64,9%)
Geen dagbesteding	20 (2,5%)	39 (7,2%)
Dagbesteding onbekend	66 (8,4%)	79 (14,6%)
Dagbesteding niet ingevuld	192 (24,4%)	72 (13,3%)
Totaal	786 (100,0%)	541 (100,0%)

Kijken we alleen naar de korte trajecten (tabel 12), dan is “geen dagbesteding” 13,1% bij de jongeren ouder dan 17,5 jaar aangevinkt¹⁰, meer dan bij het totaal aan trajecten. Bij kortdurende trajecten stijgt ook het percentage onbekend, maar het verschil tussen jongeren ouder en jonger dan 17,5 jaar is kleiner. Het totale percentage niet ingevuld stijgt bij kortere trajecten, maar het verschil tussen jongeren ouder en jonger dan 17,5 jaar blijft ongeveer 10%.

⁸ F (3, 1.085) = 4,801, p < .05 (uitstroom); F(3, 1.085) = 5,818, p < .05 (instroom). Post hoc toets: Bonferroni.

⁹ Chi2: 46,889, df 3, p < 0,05

¹⁰ Chi2: 11,469, df 3, p < 0,05

Tabel 12. Dagbesteding op T2 in relatie tot instroomleeftijd (jonger of ouder dan 17,5 jaar) korte trajecten (N = 238)

Dagbesteding	Jonger dan 17,5 jaar	Ouder dan 17,5 jaar
	n (%)	n (%)
Dagbesteding bekend	73 (52,5%)	49 (49,5%)
Geen dagbesteding	4 (2,9%)	13 (13,1%)
Dagbesteding onbekend	24 (17,3%)	20 (20,2%)
Dagbesteding niet ingevuld	38 (27,3%)	17 (17,2%)
Totaal	139 (100,0%)	99 (100,0%)

Opmerking bij Commissie Henkens, advies 3: “Maak het onderwijs verantwoordelijk voor plaatsing in (vervolg)onderwijs.”

- De combinatie van korte trajecten met een oudere leeftijd (> 17,5 jaar) is een serieuze risicofactor om bij uitstroom geen passende dagbesteding te hebben gevonden.
- In JeugdzorgPlus bestaat tussen onderwijs en zorg soms verschil van inzicht over wat het belangrijkste is. Onderwijs concentreert zich bij uitstroom op passend onderwijs, terwijl zorg de nadruk legt op passende (vervolg)zorg. De uitkomsten van deze twee oriëntaties vallen niet altijd samen, en vallen niet zelden uit in het ‘voordeel’ van zorg. Zorg is vaak leidend. Dit gebeurt ook in situaties waarin onderwijs deelneemt aan trajectberaad (zie ook Advies 5).

Etniciteit

Bij 84,7% van de 1.327 casussen is de etniciteit bekend. Etniciteit is in de monitor verdeeld in drie groepen: autochtoon, allochtoon-westers en allochtoon niet-westers. Uit tussentijdse resultaten van andere studies die worden uitgevoerd op het databestand van de monitor JeugdzorgPlus (referenties volgen) bleek dat het hebben van een niet-westerse etniciteit samenhangt met verschillende uitkomstmaten van de JeugdzorgPlus monitor. Om die reden doen we ook hier de analyse op deze variabele (tabel 13).

Dagbesteding is bij 5,7% van de autochtone jongeren onbekend en bij respectievelijk 6,2% en 6,6% van de westerse en niet-westerse allochtone jongeren. De verschillen in tabel 13 zijn niet statistisch significant¹¹.

Tabel 13. Dagbesteding op T2 in relatie tot etniciteit (N = 1.124)

Dagbesteding	Autochtoon	Allochtoon Westers	Allochtoon niet Westers
	n (%)	n (%)	n (%)
Dagbesteding bekend	439 (63,6%)	77 (59,2%)	162 (53,3%)
Geen dagbesteding	83(12%)	20 (15,4%)	44 (14,5%)
Dagbesteding onbekend	39 (5,7%)	8 (6,2%)	20 (6,6%)
Dagbesteding niet ingevuld	129 (18,7%)	25 (19,2%)	78 (25,7%)
Totaal	690 (100%)	130 (100%)	304 (100%)

¹¹ Chi²: 10,738, df 6, p >0,05

3.2.3 Samenhang tussen IQ en het hebben van dagbesteding

Van een minderheid van de jongeren in de monitor zijn IQ scores bekend (n = 464; 43,5%). Alleen in de reguliere trajecten zijn de IQ scores bekend¹². Het laagste gerapporteerde IQ is 48 en het hoogste is 131. Gemiddeld is het IQ 84,6; de mediaan is 84. In tabel 14 staan de IQ scores onderverdeeld naar wel of geen dagbesteding, “onbekend” en “niet ingevuld”. De verschillen tussen de IQ scores zijn statistisch niet significant¹³.

Tabel 14. Dagbesteding op T2 in relatie tot gemiddelde IQ scores (N = 464)

Dagbesteding	n (%)	Gemiddeld IQ	SD
Dagbesteding bekend	314 (67,7)	85,3	14,2
Geen dagbesteding	18 (3,9)	83,8	9,7
Dagbesteding onbekend	34 (7,3)	82,9	12,0
Dagbesteding niet ingevuld	98 (21,1)	83,5	14,5
Totaal	464 (100,0)	84,6	14,0

3.2.4 Samenhang tussen type aanmelding/ overplaatsing en het hebben van dagbesteding

Wanneer een jongere herhaald is aangemeld of gedurende het behandeltraject is overgeplaatst, is de hypothese dat deze jongeren te maken hebben met ernstiger problematiek en als gevolg daarvan moeilijker een passende dagbesteding vinden wanneer zij uitstromen. Hoewel de monitorgegevens van her-instromers niet in dit bestand zitten¹⁴, is wel vastgelegd óf er sprake is van meerdere trajecten in JZ plus. Van de 1.327 casussen (zowel regulier als kort) in dit bestand hebben 185 (13,9%) jongeren meerdere trajecten in JeugdzorgPlus doorlopen.

De verwachting is dus dat jongeren die meerdere trajecten hebben doorlopen vaker “geen dagbesteding” of “dagbesteding onbekend” scoren dan jongeren die slechts eenmaal een JeugdzorgPlus-traject hebben doorlopen. In tabel 15 worden beide groepen cliënten met elkaar vergeleken.

Tabel 15. Dagbesteding op T2 in relatie tot aantal doorlopen trajecten (een of meerdere) op T2 (N = 1.327)

Dagbesteding	1 traject doorlopen	Meerdere trajecten doorlopen
	n (%)	n (%)
Dagbesteding bekend	755 (66,1%)	104 (56,2%)
Geen dagbesteding	46 (4,0%)	13 (7,0%)
Dagbesteding onbekend	107 (9,4%)	38 (20,5)
Dagbesteding niet ingevuld	234 (20,5%)	30 (16,2%)
Totaal	1.142 (100%)	185 (100%)

¹² Het is mogelijk dat IQ wel in de monitor gerapporteerd wordt wanneer jongeren opnieuw instromen, maar herhaalde trajecten zijn uit dit databestand verwijderd. Niettemin zouden er nog steeds veel missende waarden zijn. Volgens een onderwijspsycholoog van een van de deelnemende instellingen zijn in principe bij onderwijs alle IQ scores bekend, maar komen deze gegevens lang niet altijd bij de persoon terecht die verantwoordelijk is voor de monitor JeugdzorgPlus.

¹³ $F(3, 460) = 0.844$, $p > 0,05$.

¹⁴ Alleen het eerste traject is meegenomen in de analyse.

De tabel laat zien dat bij jongeren met meerdere trajecten in 7% van de gevallen “geen” en in ruim 20% van de gevallen “dagbesteding onbekend” is ingevuld. Bij jongeren die maar één traject hebben doorlopen is dit inderdaad lager. Zoals kan worden verwacht is het omgekeerde ook het geval: van jongeren die meerdere trajecten hebben doorlopen is minder vaak een dagbesteding bekend (56,2%, vs. 66,1% bij jongeren met 1 traject).¹⁵

3.2.5 Samenhang tussen ernst van de problematiek en het hebben van dagbesteding

De CBCL score (Child Behavior Checklist) is een maat voor de ernst van de problematiek van een cliënt. De CBCL is opgebouwd uit scores op probleemschalen en wordt in de monitor gerapporteerd via twee subschalen (internaliserende problemen en externaliserende problemen) en een totaalscore. Bij 381 casussen van de 1.089 is de “CBCL score totaal” op T2 bekend (35%). De CBCL wordt niet afgenomen bij korte trajecten. Er is geen significante samenhang tussen CBCL score en de uitkomsten op de variabele dagbesteding¹⁶ (zie tabel 16).

Er is ook gekeken naar een mogelijke samenhang tussen verschillen op de CBCL (score T1 minus score T2) en dagbesteding. Hierbij zijn eveneens internaliserende en externaliserende problematiek separaat meegenomen. De CBCL verschilscore is van 324 casussen bekend (24,4%). Er is geen significant verschil in CBCL-verschilscores tussen de categorieën “dagbesteding bekend”, “geen”, “onbekend” en “niet ingevuld”. Dit betekent dat een verbetering of verslechtering van de ernst van de problematiek van cliënten niet samenhangt met de uitkomst op de variabele dagbesteding.

Tabel 16. Dagbesteding op T2 in relatie tot gemiddelde CBCL totaalscore (N = 381)

Dagbesteding	N (%)	Gemiddelde CBCL totaalscore (SD)	Gemiddelde CBCL score internaliserende problematiek (SD)	Gemiddelde CBCL score externaliserende problematiek (SD)
Dagbesteding bekend	310 (81,4%)	2,2 (1,0)	1,9 (1,0)	2,3 (0,9)
Geen dagbesteding	14 (3,7%)	2,4 (0,9)	2,3 (1,0)	2,6 (0,8)
Dagbesteding onbekend	40 (10,5%)	2,4 (0,9)	2,0 (1,0)	2,6 (0,9)
Dagbesteding niet ingevuld	17 (4,5%)	2,3 (1,0)	2,3 (1,0)	2,4 (0,9)
Totaal	381 (100,0%)	2,2 (1,0)	1,9 (1,0)	2,4 (0,9)

De tweede variabele waarmee we de samenhang tussen ernst van de problematiek en de dagbestedingssituatie zijn nagegaan is de STEP. STEP staat voor Standaard Taxatie Ernst Problematiek en is een korte vragenlijst die bestaat uit zes afzonderlijke schalen waarvan er vier in de monitor JeugdzorgPlus zijn opgenomen (QuickSTEP): functioneren jeugdige, kwaliteit van de omgeving, zorgzwaarte en urgentie van de zorg. De STEP wordt in de jeugdzorg vaak afgenomen als hulpmiddel om hulpverleners handvatten te geven bij het beoordelen van de ernst van de problematiek en indicatiestelling (Van Yperen, Eijgenraam, Van den Berg, De Graaf, & Chenevert, 2010). Daarmee stuiten we direct op een beperking van de bruikbaarheid van de STEP in de context van JeugdzorgPlus, immers het kale feit dat jongeren naar JeugdzorgPlus gaan is al een indicatie dat de problematiek ernstig is. Daarnaast is bijvoorbeeld de schaal Kwaliteit Omgeving niet geconstrueerd om een toekomstige situatie in te schatten, zoals bij uitstroom uit JeugdzorgPlus aan de orde is.

¹⁵ Chi²: 25,274, df 3, p < 0,05

¹⁶ Intern. F (2, 378) = 2,757, p > 0,05; Extern. F (2, 378) = 1,867 p > 0,05; Totaal F (2, 378) = 1,967 p > 0,05. Post hoc toets: Bonferroni.

De STEP wordt in JeugdzorgPlus afgenomen (T1) bij instroom en bij uitstroom (T2), alleen bij reguliere trajecten. De meest logische schaal om in de analyse te betrekken is “Functioneren Jeugdige”, gemeten op T2. Hoe hoger de score op deze schaal (maximum score 30), hoe ernstiger diens problematiek wordt ingeschat en, nemen we aan, hoe groter de kans dat er problemen zijn met het vinden van (passende) dagbesteding. Op T2 hebben we de beschikking over 573 STEP scores, dat is 53% van de reguliere trajecten. De gemiddelde score op de schaal “Functioneren jeugdige” is 19,3 (SD 4,7).

In onderstaande tabel is te zien dat de jongeren die geen dagbesteding hebben en jongeren bij wie dagbesteding onbekend is hogere STEP scores hebben dan jongeren met dagbesteding of waar dagbesteding niet is ingevuld. Deze verschillen zijn statistisch significant ten opzichte van dagbesteding bekend¹⁷.

Tabel 17. Functioneren Jeugdige (STEP) in relatie tot dagbesteding

	N	Functioneren Jeugdige Gemidd. (SD)
Dagbesteding bekend	483	19,0 (4,5)
Geen dagbesteding	33	21,6 (3,9)
Dagbesteding onbekend	38	22,4 (4,6)
Niets ingevuld	19	17,8 (6,7)
Totaal	573	19,3 (4,7)

In tegenstelling tot de ernstscores op de CBCL laten de scores op de STEP schaal Functioneren Jeugdige wel een verband zien met dagbesteding.

3.2.6 Samenhang tussen onttrekkingen/ reden beëindiging zorg en het hebben van dagbesteding

In de gesprekken met uitvoerende medewerkers van JeugdzorgPlus komt “onttrekking” aan zorg (weglopen) als een van de eerste en belangrijke verklaringen naar voren voor het invullen van “onbekend” bij de variabele dagbesteding (zie § 3.3.1). De definitie van onttrekking zoals omschreven in het gegevenswoordenboek is ruimer dan alleen ‘weglopen’. Ook wanneer een jongere “zonder nadere toestemming van de zorgaanbieder niet aanwezig is op de locatie(s) die door de zorgaanbieder daarvoor is/zijn aangewezen”, en “behoudens nadere toestemming van de zorgaanbieder niet op tijd terugkeert van verlof” wordt dit beschouwd als een onttrekking.

In minder dan de helft van de casussen (46,6%) is het aantal onttrekkingen geregistreerd. Het gemiddeld aantal keren dat iemand zich onttrekt is 1,07 keer per traject. Bij jongeren zonder dagbesteding en dagbesteding onbekend wordt een hoger aantal onttrekkingen geregistreerd dan bij jongeren die wel dagbesteding hebben of waarbij dagbesteding niet is ingevuld (tabel 18). Deze verschillen zijn significant¹⁸.

¹⁷ Functioneren: F: (3,569) 10.050, p < 0,05. Post hoc: Bonferroni

¹⁸ F (3, 614) = 12,544, p < 0,05. Post hoc toets: Bonferroni.

Tabel 18. Dagbesteding op T2 in relatie tot gemiddeld aantal onttrekkingen per traject (N = 618)

Dagbesteding	N	Gemiddeld aantal onttrekkingen (SD)
Dagbesteding bekend	498	0,89 (1,8)
Geen dagbesteding	35	2,60 (2,4)
Dagbesteding onbekend	58	1,84 (1,7)
Dagbesteding niet ingevuld	27	0,93 (1,4)
Totaal	618	1,07 (1,9)

Wanneer een jongere langer dan twee weken niet meer op de locatie van de zorgaanbieder verblijft wordt hij of zij uitgeschreven. In dat geval valt de onttrekking aan zorg samen met de eenzijdige beëindiging van zorg door de cliënt. Tabel 19 laat zien dat dit in 8% van de casussen aan de orde is.

Tabel 19. Redenen beëindiging zorg (N = 1.083)

Reden beëindiging zorg	N %
Zorg in overeenstemming beëindigd tussen cliënt en BJZ of J&O	863 (79,7)
Zorg eenzijdig beëindigd door cliënt	87 (8,0)
Zorg eenzijdig beëindigd door BJZ of J&O	18 (1,7)
Overig, niet van toepassing of onbekend	56 (5,2)
Zorg beëindigd door externe omstandigheden of overmacht	59 (5,5)
Totaal	1.083 (100,1*)

Om een zinnige uitspraak te kunnen doen over de samenhang tussen reden beëindiging zorg en dagbesteding, hebben we het aantal categorieën van reden beëindiging zorg teruggebracht tot drie (tabel 20). Belangrijkste onderscheid in deze variabele is nu beëindiging zorg met wederzijdse toestemming en eenzijdige beëindiging.

Tabel 20. Dagbesteding op T2 in relatie tot reden beëindiging zorg (N = 1.083)

Dagbesteding	In overeenstemming beëindigd	Eenzijdig beëindigd	Overige reden (n.v.t., externe omstandigheden)
	n (%)	n (%)	n (%)
Dagbesteding bekend	751 (87,0%)	37 (35,2%)	49 (42,6%)
Geen dagbesteding	31 (3,6%)	10 (9,5%)	16 (13,9%)
Dagbesteding onbekend	48 (5,6%)	56 (53,3%)	34 (29,6%)
Dagbesteding niet ingevuld	33 (3,8%)	2 (1,9%)	16 (13,9%)
Totaal	863 (100,0%)	105 (99,9%)*	115 (100,0%)

* Telt door afrondingsverschillen niet op tot 100.

Wanneer de zorg eenzijdig is beëindigd door de cliënt, door Bureau Jeugdzorg dan wel organisaties Jeugd & Opvoedhulp (J&O), dan is het percentage jongeren waarbij dagbesteding onbekend is opmerkelijk hoog (53,3%)¹⁹. Daarnaast valt op dat, wanneer de reden van beëindiging zorg “overig” of onbekend is, dit bij

¹⁹ Chi²: 1178,9, df 9, p < 0,05.

dagbesteding ook het geval is. Deze casussen zijn “gereed zijn gemeld”²⁰ zonder dat beide variabelen zijn ingevuld.

3.2.7 “Perspectief” en “Leefsituatie bij uitstroom”

De variabele “perspectief” geeft aan naar welke situatie wordt toegewerkt tijdens het verblijf in JeugdzorgPlus. Er zijn vier opties: pleeggezin/gezinshuis; terug naar huis, vervolgvoorziening of zelfstandig. Deze variabele wordt ingevuld op alle drie de meetmomenten. We kiezen hier voor het perspectief dat is vastgelegd op T1, dus bij instroom, en niet zoals bij de overige variabelen voor het perspectief van T2. Dit omdat vanaf dat moment, zo is de verwachting, de hulpverleners met de jongere kunnen samenwerken om dat perspectief te realiseren. Uit tabel 21 blijkt dat het aantal casussen waarover we kunnen rapporteren beperkt is. Van ongeveer een derde van de casussen beschikken we over gegevens. Verder zien we dat de perspectieven “terug naar huis” en naar een “vervolgvoorziening” ongeveer even vaak voorkomen. De perspectieven “pleeggezin/gezinshuis” en “zelfstandig” komen veel minder vaak voor.

Tabel. 21 (Uitstroom)perspectief (N = 418)

	N (%)
Pleeggezin/gezinshuis	8 (1,9)
Terug naar huis	177 (42,3)
Vervolgvoorziening	186 (44,5)
Zelfstandig	47 (11,2)
Totaal	418 (100)

Ten behoeve van het toetsen van de samenhang met de variabele dagbesteding zijn de categorieën pleeggezin/gezinshuis en terug naar huis samengevoegd. Een statistisch toets kon niet worden uitgevoerd omdat sommige cellen in de tabel (tabel 22) onvoldoende eenheden bevatten.

Tabel. 22. (Uitstroom)perspectief in relatie tot dagbesteding (N = 418)

	Naar huis	Vervolgzorg	Zelfstandig
Dagbesteding bekend	129 (69,7%)	118 (63,4%)	31 (66,0%)
Geen dagbesteding	3 (1,6%)	4 (2,2%)	2 (4,3%)
Dagbesteding onbekend	12 (6,5%)	18 (9,7%)	4 (8,5%)
Niet ingevuld	41 (22,2)	46 (24,7%)	10 (21,3%)
Totaal	185 (100,0%)	186 (100,0%)	47 (100,0%)

De leefsituatie na uitstroom geeft aan of jongeren terug gaan naar hun (pleeg-/adoptief) ouders of naar een andere residentiële setting. De antwoordcategorieën van deze variabele (tabel 23) kunnen worden samengevoegd tot drie categorieën, waarmee het onderscheid tussen ‘naar huis’ of naar ‘andere hulpverlener’ scherper wordt (residentieel, naar gezin, overig).

²⁰ Gereed melden houdt in dat de casus op de JeugdzorgPlus locatie wordt afgesloten en wordt ingevoerd in de landelijke database.

Tabel 23. Leefsituatie na uitstroom (T2) (N = 1.086)

Leefsituatie	n (%)
Residentieel	451 (41,5)
Eenouder gezin	219 (20,2)
Meerouder gezin	181 (16,7)
Adoptief gezin	6 (0,6)
Pleeggezin	16 (1,5)
Zwervend	16 (1,5)
Zelfstandig	36 (3,3)
Anders	66 (6,1)
Onbekend	95 (8,8)
Totaal	1.086 (100,2)*

*telt door afrondingsverschillen niet op tot 100%

In tabel 24 zien we dat dagbesteding niet veel vaker onbekend is wanneer de jongere naar een residentiële setting gaat dan wanneer deze naar huis gaat. De meeste jongeren met “dagbesteding onbekend” zitten in de categorie “overig” (12,7%) , waar bijvoorbeeld jongeren in zitten die zwervend zijn of zelfstandig zijn gaan wonen²¹. Jongeren die naar huis gaan hebben vaker geen dagbesteding dan jongeren die een residentiële setting gaan.

Tabel 24. Dagbesteding in relatie tot leefsituatie na uitstroom (T2) (N = 991)

Dagbesteding	Residentieel	Naar huis*	Overig**
	n (%)	n (%)	n (%)
Dagbesteding bekend	408 (90,5%)	353 (83,6%)	86 (72,9%)
Geen dagbesteding	12 (2,7%)	27 (6,4%)	15 (12,7%)
Dagbesteding onbekend	24 (5,3%)	30 (7,1%)	15 (12,7%)
Dagbesteding niet ingevuld	7 (1,6%)	12 (2,8%)	2 (1,7%)
Totaal	451 (100%)	422 (100%)	118 (100%)

* Alle variabelen ‘gezin’: eenoudergezin, meeroudergezin, pleeggezin, adoptief gezin

** Zwervend, zelfstandig, anders (onbekend is als missing gedefinieerd)

3.2.8 Welke kenmerken voorspellen dagbesteding

Om na te gaan welke van de hierboven bivariaat getoetste variabelen het sterkst bijdragen aan de verschillen tussen “dagbesteding bekend”, “geen dagbesteding”, “dagbesteding onbekend” en “niet ingevuld” hebben we een multinominale logistische regressie uitgevoerd. In het model zijn als onafhankelijke variabelen alleen die variabelen opgenomen die in de bivariate analyses samenhang lieten zien met dagbesteding. Vanwege het hoge percentage missende waarden bij de variabelen “aantal onttrekkingen” en “Functioneren Jeugdige” (STEP) zijn deze niet in het regressiemodel meegenomen. De onafhankelijke variabelen in het regressiemodel zijn:

- kort of regulier traject;
- leeftijd ouder of jonger dan 17,5 jaar;
- een of meerdere trajecten doorlopen;

²¹ Chi²: 31:413, df 6, p < 0,05

- reden beëindiging zorg;
- leefsituatie bij uitstroom.

In de analyse zijn drie categorieën van de variabele dagbesteding afgezet tegen de categorie “dagbesteding bekend”.

We geven hier alleen de significante resultaten weer (tabel 25):

- Jongeren die bij instroom ouder zijn dan 17,5 jaar hebben vaker geen dagbesteding of is de dagbesteding vaker onbekend dan jongeren die bij instroom 17,5 jaar of jonger.
- Als de zorg om een van de overige redenen of eenzijdig is beëindigd, hebben jongeren veel vaker geen dagbesteding of is deze vaker onbekend dan wanneer de zorg in overeenstemming is beëindigd.
- Als jongeren bij uitstroom uit JeugdzorgPlus naar huis gaan of “anders” (waaronder zelfstandig en zwervend) hebben ze vaker geen dagbesteding dan wanneer ze naar een residentiele voorziening uitstromen.

Redenen voor de beëindiging van de zorg (“overige redenen” en “eenzijdige beëindiging van zorg”) vertonen duidelijk de sterkste samenhang met geen of onbekend zijn van dagbesteding. De variabelen kort vs. regulier traject en één vs. meerdere trajecten zijn niet meer significant als de andere variabelen in het model worden meegenomen.

Tabel 25. Samenhangende kenmerken met score dagbesteding “geen”, “onbekend en “niet ingevuld”

	Dagbesteding “Geen” Odds ratio	Dagbesteding “Onbekend” Odds ratio	Dagbesteding Niet ingevuld Odds ratio
Kort of regulier traject			
Kort traject (< 3 maanden)	1.4	1.8	2.1
Regulier traject (> 3 maanden)			
Jonger of ouder dan 17,5 jaar			
Leeftijd >17,5 jaar	2.3*	1.9*	0.79
Leeftijd ≤17,5 jaar			
Een of meerdere JZ+ trajecten doorlopen			
Meerdere trajecten	1.2	1.2	1.9
Een traject			
Reden beëindiging zorg			
Overig (n.v.t., onbekend, externe omstandigheden)	7.5*	8.0*	2.7
Zorg eenzijdig beëindigd (cliënt/BJZ)	2.9*	5.1*	1.4
Zorg in overeenstemming beëindigd			
Leefsituatie bij uitstroom			
Anders	4.5*	2.1	2.0
Naar huis	2.2*	1.3	2.5
Residentieel			

Referentiecategorie: “dagbesteding bekend”

* significant bij $p < 0.05$, Nagelkerke $R^2 = 0.18$

3.3 Waarom is dagbesteding bij uitstroom vaak onbekend?

In de vorige paragraaf hebben we onderzocht in hoeverre de monitordata verklaringen bieden voor dagbesteding (wel, geen, onbekend en niet ingevuld). Verschillende kenmerken van de jongere en andere relevante aspecten, zoals de reden van beëindiging van de zorg zijn op samenhang met dagbesteding getoetst. In deze paragraaf wordt via aanvullend kwalitatief onderzoek nagegaan hoe het komt dat dagbesteding niet altijd bekend is wanneer jongeren de JeugdzorgPlus-instelling verlaten (onderzoeksvraag 3). Hiervoor maken we gebruik van de gegevens verzameld via de interviews met medewerkers en enkele jongeren die verblijven in een JeugdzorgPlus setting of daar hebben verbleven, en van de uitkomsten van de focusgroepbijeenkomst.

3.3.1 *Onttrekkingen*

Bij de voorbereiding van de analyse van het monitorbestand hebben we - mede aan de hand van de aanname 'hoe ernstiger de problematiek hoe meer problemen met dagbesteding' - variabelen gezocht die een indicatie geven voor de ernst van de problematiek. Directe indicatoren vormden de CBCL en STEP scores, waarbij alleen de laatste een significante samenhang liet zien. In de gesprekken met medewerkers is ernst van de problematiek niet als verklaring voor de uitkomst op de variabele dagbesteding naar voren gekomen. Dit hangt mogelijk samen met het feit dat we geen gedragsdeskundigen hebben gesproken maar andere medewerkers, die zich minder met vragenlijsten bezig houden en meer met de directe consequenties van gedrag, zoals weglopen en praktische belemmeringen om dagbesteding te organiseren.

De eerst genoemde reden om in de monitor "onbekend" aan te vinken is dat het regelmatig voorkomt dat jongeren zich onttrekken aan de behandeling. Onttrekken aan behandeling wil in de praktijk zeggen dat jongeren weglopen. De monitordata (3.2.6, tabel 20) laten een samenhang zien tussen de eenzijdige beëindiging van de zorg door de cliënt of Bureau Jeugdzorg en de scores op de variabele dagbesteding. Indien dat gebeurt is vaak onbekend waar jongeren naartoe gaan en nog minder of, en zo ja, welke vorm van dagbesteding zij hebben. De meest geëigende antwoordoptie is hier "onbekend". Echter, het is een plausibele aanname dat jongeren die weglopen voor zichzelf geen gestructureerde dagbesteding hebben geregeld zoals school of werk. In de praktijk kan het dus ook voorkomen dat op basis van deze aanname de invullers van de monitor "geen dagbesteding" invullen.

3.3.2 *'Oudere jongeren'*

In paragraaf 3.2.2 werd al duidelijk dat bij de oudere jongeren vaker "geen" of "onbekend" wordt ingevuld dan bij jongere deelnemers aan JeugdzorgPlus. Als iemand instroomt en ouder is dan 17,5 jaar, dan is er nog maar weinig tijd over om voor het 18^e jaar passende vervolgzorg en dagbesteding te organiseren. Het organiseren van vervolgzorg is tijdrovend. Vaak is er sprake van wachtlijsten oplopend tot wel zes maanden. Dat houdt (bijna) automatisch in dat jongeren met een kort traject, indien er geen terugkeergarantie is naar de zorg waar ze vandaan komen, geen naadloze aansluiting hebben op vervolgzorg. Hierdoor komt bij korte trajecten het organiseren van passende dagbesteding vaker in het gedrang dan bij reguliere trajecten. Bovendien blijken deze wat oudere jongeren vaak minder actief mee te werken aan de behandeling. "Ze zitten hun tijd uit", zegt een medewerker. Voor degenen die verantwoordelijk zijn voor een geschikte plaats na JeugdzorgPlus is soms lastig bij deze jongeren de juiste snaar te vinden om toch actief mee te werken. Desondanks wordt voor deze jongeren geprobeerd "werk en een appartementje te regelen", zegt een van de geïnterviewde jongeren van dezelfde instelling. De inzet op het vinden van een passende woonplek is in die gevallen groter dan het vinden van passende dagbesteding.

3.3.3 *Geen naadloze aansluiting*

Verschillende knelpunten bij uitstroom zijn samen te vatten als 'frictie in de aansluiting'. Het einde van het traject in JeugdzorgPlus sluit niet naadloos aan op het vervolgtraject van (zorg en) dagbesteding. Uit de

gesprekken met medewerkers van JeugdzorgPlus en de focusgroepbijeenkomst blijkt dat aansluiting op regulier MBO onderwijs een belangrijk knelpunt is. Een ander knelpunt is dat rechters regelmatig de ondertoezichtstelling niet verlengen, tegen advies en verwachting van JeugdzorgPlus in. Deze problematiek is extra pregnant bij kortdurende trajecten (korter dan drie maanden). Zoals blijkt uit tabel 7 in paragraaf 3.1 is de antwoordoptie “onbekend” bij reguliere trajecten in 9,3% van de gevallen aangevinkt en bij korte trajecten 18,5%. Hieronder bespreken we deze knelpunten.

Instroom MBO

De knellende aansluiting op het MBO is a) een zorginhoudelijk probleem, en b) levert problemen op bij de registratie van dagbesteding bij uitstroom.

Ad a. Twee keer per jaar kunnen leerlingen instromen, in september en eind januari. Deze momenten sluiten meestal niet aan bij de momenten waarop jongeren uit JeugdzorgPlus uitstromen. Het probleem van beperkte instroommogelijkheid in het MBO onderwijs is benoemd door de Commissie Verbetermogelijkheden Onderwijs in de JJI's en GJI's (Nijhuis et al., 2014). Onduidelijk is ook gebleven vanaf welke overbruggingsperiode de JeugdzorgPlus-instelling een tijdelijke daginvulling gaat organiseren of helpt te organiseren.

Opmerking bij Commissie Henkens, advies 14: “Ontwikkel samenwerkingsrelaties met ROC's in de regio.”

Omdat JeugdzorgPlus uitstroomtijdstippen niet naadloos aansluiten op de beperkte instroommomenten in het MBO onderwijs, is de suggestie van de Commissie d.m.v. samenwerking met ROC's hierop adequate antwoorden te vinden zinvol. Concreet doet de Commissie suggesties om in die samenwerking MBO curricula voor de gesloten setting te ontwikkelen. Die activiteit zou ook de toegankelijkheid van extern MBO onderwijs kunnen vergroten.

Lastig punt hierin is dat bij kortdurende trajecten er wellicht aanzetten tot vakonderwijs kunnen worden gegeven, maar dat er nauwelijks tijd is om iets op te bouwen en intern en extern vakonderwijs (individueel) te matchen. Dit is precies de reden dat MBO slechts twee instroommoment per jaar heeft. Niettemin is inspanning hieromtrent wel belangrijk: drie maanden JeugdzorgPlus zijn misschien te kort om vakinhoudelijk iets op te bouwen, maar voldoende om een onderwijscarrière voor een half jaar of meer te onderbreken.

Ad b. Bij een bevestigde inschrijving bij een (MBO) onderwijsinstelling kan in de monitor “school, studie” worden aangevinkt bij de variabele dagbesteding. Onduidelijk is wat moet worden ingevuld als de tijd tussen het uitstroommoment bij JeugdzorgPlus en de instroomdatum van de opleiding langer is dan (bijvoorbeeld) een maand. Is dan nog steeds “school, studie” de best passende optie? Uit de gesprekken met JeugdzorgPlus medewerkers is niet duidelijk geworden wat in die gevallen daadwerkelijk wordt ingevuld.

Rechter verlengt OTS of machtiging niet

Het komt met enige regelmaat voor dat de rechter het advies van JeugdzorgPlus om de machtiging gesloten jeugdzorg te verlengen niet honoreert. Dit gebeurt vaak bij kortdurende trajecten. Deze verlenging kan wenselijk zijn om de aansluiting op vervolgzorg naadloos te laten aansluiten. De rechter houdt geen rekening met aansluiting op vervolgonderwijs. De rechter gaat voor de beslissing tot verlenging af op het advies van Bureau Jeugdzorg, die zich laat informeren door de JeugdzorgPlus-instelling.

Een OTS die niet wordt verlengd stelt de JeugdzorgPlus-instelling vaak voor het probleem dat er nog geen passende dagbesteding en/of vervolgzorg kan worden aangeboden.

Opmerking bij advies Commissie Henkens

De adviezen van de commissie Henkens richten zich op de onderwijsmogelijkheden. Maar ook ten aanzien van de advisering van JeugdzorgPlus aan Bureau Jeugdzorg en die aan de rechter, is mogelijk enige winst te halen. In de adviezen die de rechter bereiken wordt kennelijk geen rekening gehouden met aansluiting van vervolgzorg en dagbesteding (of de rechter legt deze adviezen naast zich neer). Het is een delicate afweging om te bepalen wat zwaarder telt: het opheffen van de vrijheidsbeneming met als gevolg een slechte aansluiting op zorg en dagbesteding, of voorzetten van de vrijheidsbeneming en daarmee inperking van de rechten van de jeugdige ten behoeve van een naadloze aansluiting.

Kortdurende trajecten

Het probleem van de niet-naadloze aansluiting tussen JeugdzorgPlus en dagbesteding daarna is volgens een aantal medewerkers JeugdzorgPlus vooral aan de orde bij kortdurende trajecten.²² Zoals ook in paragraaf 3.1 is gemeld, is het organiseren van (residentiële) vervolgzorg en passende dagbesteding tijdrovend. Bij kortdurende trajecten is er vaak nog onvoldoende een relatie opgebouwd met de jongere, waardoor nog niet duidelijk is wat het best passende vervolg op JeugdzorgPlus zou zijn. Bovendien is er in het geval van residentiële vervolgzorg vaak sprake van wachtlijsten die kunnen oplopen tot wel zes maanden. Wanneer de jongere maar kort in JeugdzorgPlus verblijft, is het in dergelijke gevallen moeilijk om een passende dagbesteding naadloos te laten aansluiten op het verblijf in JeugdzorgPlus. Ook wordt met name bij kortdurende trajecten prioriteit gegeven aan het vinden van een geschikte woon- of behandelpaats boven het vinden van passende dagbesteding. In een onbekend aantal gevallen is er bij kortdurende trajecten vooraf de garantie dat de jongere terug kan naar de dagbesteding (vaak school) die hij of zij had bij instroom bij JeugdzorgPlus.

3.4 Factoren in het registratieproces

Behalve het percentage “dagbesteding onbekend” springt in de monitordata ook het aandeel “niet ingevuld” bij de variabele dagbesteding in het oog. Bij de korte trajecten loopt dat bijna op een kwart van de casussen. In de gesprekken met JeugdzorgPlus medewerkers en in de focusgroepbijeenkomst zijn deze knelpunten aan de orde gesteld.

3.4.1 Kennis van de sociale kaart

In de drie partnerinstellingen is een gedragsdeskundige verantwoordelijk voor het invullen van de monitor. De feitelijke dataverzameling en het invoeren van deze gegevens gebeurt niet altijd door de gedragsdeskundige zelf. Het komt voor dat de groepswerkers de informatie verzamelen en deze op papier invullen. De gedragsdeskundige geeft vervolgens akkoord op deze gegevens en de administratie voert de data in de monitor in. In deze situatie komt het voor dat de groepswerkers bij dagbesteding de naam van een instelling invullen en niet een van de dagbestedingsopties aanvinken. Wanneer de gedragsdeskundige dit antwoord vervolgens niet vertaalt in een van de dagbestedings-opties, moet de administratief medewerker een keuze maken. Wanneer deze niet een uitstekende kennis heeft van de sociale kaart, is de keuze “onbekend” een veilige keuze. Wanneer een jongere naar een residentiële vervolgvoorziening gaat, wordt vanuit die voorziening dagbesteding aangeboden (intern of extern). Vooral bij zorgvoorzieningen waarbij dagbesteding is geïntegreerd, is het voor de JeugdzorgPlus medewerker die monitorgegevens invult niet altijd duidelijk welk soort dagbesteding de jongere zal gaan doen.

²² In het gegevenswoordenboek van de monitor zijn kortdurende trajecten gedefinieerd als trajecten die korter duren dan drie maanden. De metingen van T2 en een deel van T1 worden in dat geval samengevoegd.

3.4.2 Gegevenswoordenboek

Het gegevenswoordenboek bevat instructies over het invullen van de monitor (Jeugdzorg Nederland, 2014) maar bevat geen toelichting op de antwoordcategorieën. De antwoordoptie “Daginvulling op grond van de Wet werk en bijstand” is bijvoorbeeld nogal technisch en zegt veel mensen in de JeugdzorgPlus weinig. Een toelichting op de categorieën “onbekend” en “geen” lijkt wellicht overbodig omdat ze op het eerste gezicht voor zichzelf spreken, maar er kunnen zich allerlei situaties voordoen waarbij een heldere toelichting op beide antwoordopties nodig is (zie kader hieronder). Overigens wordt door verschillende geïnterviewden opgemerkt dat het gegevenswoordenboek nauwelijks wordt gebruikt. Aansluitend hierop meldt een van de deelnemende JeugdzorgPlus-instellingen dat de gedragsdeskundigen alleen bij het van start gaan van de monitor een training hebben gehad over het invullen van de monitor en dat er sindsdien geen opfriscursussen zijn gegeven.

Mini-casus: Wat is hier de dagbesteding?

Kelcey verlaat op 19 december JeugdzorgPlus. Het gaat goed met haar. Ze is ingeschreven bij een MBO opleiding (instroom eind januari) en heeft een ondersteunende thuissituatie. Haar machtiging loopt af op 15 januari. Vanaf 15 januari heeft ze enkele uren per week werk in een winkel (Action). Eén week voor start bericht de MBO dat opleiding niet doorgaat wegens onvoldoende aanmeldingen. Ze heeft zich niet bij andere opleidingen ingeschreven en is hierdoor verplicht te wachten tot het nieuwe instroommoment in september. Gelukkig kan ze, op haar verzoek, meer uren in de winkel werken (20 uur per week).

3.4.3 Variabele dagbesteding heeft lage prioriteit

De geïnterviewde medewerkers maken in de praktijk onderscheid tussen basisgegevens en vragenlijsten. De variabele dagbesteding valt onder de basisgegevens. De variabele dagbesteding blijkt in de praktijk geen prioriteit te hebben onder de gedragsdeskundigen die verantwoordelijk zijn voor het invullen van de monitor. Zij kennen meer waarde toe aan de vragenlijsten die de aard van de problematiek beschrijven (STEP, CBCL, CAPJ) en die beter passen in hun therapeutische- of ontwikkelbenadering van de jongeren. De vragenlijsten worden op meerdere meetmomenten afgenomen en leveren feedback op over de ontwikkeling van de ernst van de problematiek van de jongeren. Wanneer de monitorgegevens gebruikt worden als input voor reflectie op de resultaten van de behandeling, worden met name de gegevens uit de vragenlijsten interessant gevonden en niet de variabele dagbesteding. Overigens wordt door een aantal geïnterviewde medewerkers aangegeven dat het bijhouden van de monitor JeugdzorgPlus als een administratieve last wordt ervaren, waarvoor in de overvolle agenda met moeite ruimte wordt gevonden. Het invullen van de monitor wordt belangrijk gevonden, maar in de dagelijkse praktijk gaan dringende zaken - zaken die direct te maken hebben met de zorg voor jongeren - voor. Het komt daardoor regelmatig voor dat de monitor pas wordt ingevuld als de betreffende jongere al enige tijd uit JeugdzorgPlus is vertrokken. Hoe later de monitor na vertrek wordt ingevuld, hoe groter de kans dat de dagbestedingssituatie op het moment van vertrek onduidelijk is/was. In het verlengde hiervan is niet altijd duidelijk welk moment moet worden gekozen voor het vaststellen van de dagbestedingssituatie (zie kader boven). In de praktijk van vaak onstabiele situaties kan het ontbreken van een ijkmoment bijdragen aan de onzekerheid bij de invuller.

De landelijke rapportages monitor JeugdzorgPlus zijn voor de groepswerkers en gedragsdeskundigen te abstract en weinig relevant voor hun dagelijkse praktijk. Deze vormen geen stimulans om hoge prioriteit te geven aan het invullen van de monitor. Wanneer er moeite moet worden gedaan om die informatie te achterhalen, bijvoorbeeld door een collega te bellen of te mailen, wordt nog wel eens “onbekend” ingevuld. Dit kan met name bij kortdurende trajecten aan de orde zijn. De gedragsdeskundige en andere betrokkenen hebben relatief weinig tijd gehad om de jongere te leren kennen waardoor meer moeite moet worden gedaan om informatie over de jongere te achterhalen.

Het geringe gevoelde belang van de variabele dagbesteding wordt als het ware bekrachtigd door de monitor zelf. Het invullen van de variabele dagbesteding (en andere basisgegevens) is niet verplicht om een casus gereed te kunnen melden. Dit is een deelverklaring voor het grote percentage casussen waarbij helemaal niets is ingevuld. Aanvullend kan hier een rol spelen dat er relatief veel jongeren zijn die geen toestemming hebben gegeven voor het gebruik van monitordata. Bij de verantwoordelijken voor de monitor kan hierdoor de neiging ontstaan ook voor die gegevens waarvoor geen aparte toestemming nodig is, iets minder moeite te doen deze gegevens compleet te krijgen.

3.5 Vormgeven van overstap vervolgonderwijs/ dagbesteding

Een vraag die inhoudelijk aansluit op een aantal bevindingen uit de vorige paragraaf is hoe de JeugdzorgPlus partners de overstap naar vervolgonderwijs/ dagbesteding in de praktijk vormgeven (onderzoeksvraag 5). Dit is onderzocht door navraag te doen bij de drie partnerinstellingen van dit onderzoek en bij de jongeren die zijn geïnterviewd. Twee van de drie partnerinstellingen in dit onderzoek hebben een nazorgprogramma. De derde levert wel nazorg, maar alleen op verzoek. Hieronder bespreken we het aanbod van de drie instellingen.

Instelling M. biedt jongeren die na JeugdzorgPlus weer naar huis gaan ondersteuning aan van een Ambulant Werkend Pedagogisch Medewerker (AMPW). De AWPM-er geeft nazorg aan de jongere en het gezin. Daarnaast is er een trajectbegeleider die de overgang voorbereidt van JeugdzorgPlus naar werk of stage. Deze houdt ook na JeugdzorgPlus daarover contact met de jongere. Alleen de AMPW-er is in de gesprekken met medewerkers en jongeren ter sprake gekomen. De rol die de trajectbegeleider in de praktijk daadwerkelijk heeft is niet duidelijk geworden. Afhankelijk van de behoefte van de jongere en het gezinssysteem is het contact met de AMPW-er meer of minder intensief. De AMPW-er komt bij de jongere thuis en “kan als het nodig is zelfs mee-eten”. De twee jongeren die wij van Transferium spraken zijn beide uitgesproken positief over de AMPW-er die met hen werkte. Ook de jongere die uiteindelijk niet naar huis wilde werd in die beslissing door de AMPW-er moreel en praktisch ondersteund.

Bij instelling F. zijn het de perspectiefbegeleiders die het vertrek uit JeugdzorgPlus met de jongeren voorbereiden en na vertrek met de jongeren tot zes maanden contact met ze houden. De perspectiefbegeleiders zijn het aanspreekpunt voor de jongeren en hun ouders met betrekking tot de behandeling, onderwijs en het vervolg op JeugdzorgPlus. Afspraken hierover worden vastgelegd in het perspectiefplan. De twee jongeren die wij spraken over hun overgang van JeugdzorgPlus naar huis noemden beide hun perspectiefbegeleider als contactpersoon. Overigens was in beide gevallen de naadloze overstap naar MBO onderwijs mislukt en waren de jongeren gedwongen een half jaar te wachten. De perspectiefbegeleiders ondersteunden de jongeren in het ene geval met het vinden van een alternatieve dagbesteding en in het andere geval met de communicatie met de leerplichtambtenaar.

Instelling N. kent geen functionarissen die speciaal zijn belast met nazorg. De uitstroom wordt begeleid door individueel trajectbegeleiders en loopbaanbegeleiders. Wel kunnen jongeren met behulp van strippenkaartsysteem na hun vertrek uit JeugdzorgPlus nog van enkele diensten gebruik maken, zoals mee-eten met de groep. Nazorg vindt eventueel plaats op aanvraag van de jongere of de onderwijsinstelling. In het kader van een samenwerkingsproject met een instelling voor jeugd- en opvoedhulp en Bureau Jeugdzorg heeft dit goed vorm gekregen. In de praktijk blijkt echter dat dit ook soms lastig te organiseren is, bijvoorbeeld omdat agenda's niet matchen (parttime werken, geblokte lesuren, hoge caseload). De overgang van JeugdzorgPlus naar de vervolgscholing wordt georganiseerd door trajectbegeleiders, en richting vervolgonderwijs door loopbaanbegeleiders. Belangrijk ‘instrument’ daarin is de voortgangsbespreking waarin onderwijs en vervolgonderwijs, zorg en de jongere bij elkaar zitten. In dit gesprek wordt besproken hoe de overgang van

JeugdzorgPlus naar vervolgonderwijs of zorg wordt geregeld. Het streven is dat er een warme en stapsgewijze overdracht plaats vindt. In de praktijk blijkt dat afstemming tussen onderwijs en zorg soms stroef verloopt. Door de complexe problematiek van jongeren is het vaak lastig een geschikte vervolgvoorziening te organiseren. Wanneer dit gelukt is, gaat dit vaak voor ten opzichte van de gewenste onderwijsuitstroom (zie ook §3.3.3).

Opmerking bij Commissie Henkens, advies 7: "Verruim de mogelijkheden tot nazorg".

Enkele van de jongeren die wij spraken profiteerden van de nazorg die vanuit de JeugdzorgPlus-instelling werd geboden. In een geval (niet geïnterviewd, wel telefonisch contact gehad) was er geen naadloze aansluiting met vervolgzorg en verbleef de jongere zonder nazorg en een gestructureerde activiteit omhanden thuis, in afwachting tot het vrijkomen van een plaats in een vervolgvoorziening. Het pleidooi voor verruiming van de nazorg, om ten minste de tijd tussen einde JeugdzorgPlus en toegang tot vervolgvoorziening en of dagbesteding te overbruggen wordt door deze casussen ondersteund. Nazorg lijkt bij uitstek van belang in die gevallen waarin (kortdurende) trajecten niet door de rechter worden verlengd.

Gezien de resultaten zoals gepresenteerd in paragraaf 3.2.1 (tabel 7) lijkt het al dan niet hebben van een nazorgprogramma bij deze drie instellingen los te staan van de vraag hoe het komt dat dagbesteding relatief vaak onbekend is en vooral waarom de variabele helemaal niet wordt ingevuld.

4 Conclusies en aanbevelingen

In deze verdiepende studie naar de monitor JeugdzorgPlus is de variabele dagbesteding nader belicht. De variabele dagbesteding is belangrijk omdat het als een uitkomstmaat van het traject in JeugdzorgPlus kan worden gezien. In het bestand van de monitor Jeugdzorgplus is nagegaan welke kenmerken van de jongere met het al dan niet hebben of bekend zijn van een dagbesteding samen hangen, welke zorginhoudelijke redenen de scores zouden kunnen verklaren en of er samenhang is met de invulpraktijk van de monitor. Om inzicht te krijgen in de werkwijze van JeugdzorgPlus is samengewerkt met de drie JeugdzorgPlus instellingen (Het Poortje, Transferium en Intermetzo). Van deze instellingen is een aantal betrokken professionals en jongeren die een JeugdzorgPlus traject hebben doorlopen geïnterviewd en is ter verificatie en aanscherping van de bevindingen een focusgroep gehouden met professionals van de betrokken instellingen en een andere JeugdzorgPlus instelling.

4.1 Dataverzameling en analyse: reflectie

Bij de start van het onderzoek beoogden we ca. 10 interviews af te nemen met jongeren verspreid over drie instellingen. Via deze interviews wilden we – in aanvulling op de kwantitatieve gegevens uit de analyse van de monitordata – kwalitatieve gegevens verzamelen over dagbesteding bij uitstroom, en de samenhang met de kenmerken en situatie van een jongere bij uitstroom (zoals overgang terug naar huis of andere hulpverlener, leefsituatie bij einde verblijf, dagbesteding voor aanvang verblijf, vraag 2). Ook zouden kwalitatieve gegevens worden verzameld over hoe de overstap naar vervolgonderwijs/dagbesteding is vormgegeven (vraag 5). Het werven van jongeren verliep moeizaam; uiteindelijk zijn 6 meisjes geïnterviewd. Vanwege het lage aantal interviews, en de eenzijdige deelname van meisjes, zijn de gegevens eerder illustratief dan dat ze daadwerkelijk bijdragen aan de beantwoording van de onderzoeksvragen. In de loop van de studie werd echter ook duidelijk dat – gezien de uitkomsten op de variabele dagbesteding in de monitor: bijna alle jongeren van wie de dagbesteding bekend is volgen een vorm van onderwijs - de informatie van jongeren zelf waarschijnlijk weinig zou kunnen bijdragen aan het beantwoorden van de vragen in verhouding tot de inspanning die nodig was om de jongeren te werven. Om deze inhoudelijke en procesmatige redenen is afgezien van de focusgroeptijdenkomst met jongeren.

Beperking bij de analyse van de monitordata was het hoge percentage missende waarden op een aantal variabelen, zoals CBCL, STEP en IQ en aantal onttrekkingen. Soms is onduidelijk of een variabele bewust niet is ingevuld, zoals bij de variabele “aantal onttrekkingen”. Hier wordt regelmatig de waarde ‘0’ ingevoerd, maar er zijn ook veel missende waarden. Deze hebben we als daadwerkelijk missend beschouwd, maar onzeker is of degenen die de monitor invullen dit ook zo zien (het niet voorkomen van een onttrekking geeft voor sommigen wellicht geen aanleiding om de variabele te scoren).

De logistische regressieanalyse (paragraaf 3.2.8) laat zien welke variabelen de sterkste samenhang vertonen met “geen dagbesteding” of “dagbesteding onbekend”. De variabelen in het model verklaren 18% van de variantie in dagbesteding. Het grootste deel van de variantie wordt dus verklaard door andere, niet in de monitordata terug te vinden variabelen. De betrekkelijk lage verklaarde variantie is niet ongebruikelijk in dit type onderzoek. Dagbesteding wordt immers niet alleen voorspeld door de variabelen die in de monitor worden geregistreerd – zoals in dit onderzoek is onderzocht – maar ook door andere factoren. Belangrijke andere factoren, zoals gebrekkige instroommogelijkheden in het MBO, komen uit het kwalitatieve deelonderzoek naar voren.

4.2 Conclusies

In deze paragraaf worden per onderzoeksvraag de conclusies gegeven. Aansluitend, in paragraaf 4.3, doen we enkele aanbevelingen.

1. Hoe is de dagbesteding van cliënten bij het verlaten van de JeugdzorgPlus-instelling?

De meeste jongeren die JeugdzorgPlus verlaten, ruim 54%, gaan aansluitend naar school. Dat is net zoveel als bij instroom. Het percentage jongeren dat een combinatie doet van school en stage of werk is bij uitstroom bijna 10%, iets meer dan bij instroom. Er is heel weinig variatie in de aard van de dagbesteding: van de jongeren van wie de dagbesteding bekend is volgt 97% een studie/opleiding of combinatie school en werk.

2. In hoeverre bestaat er een relatie tussen dagbesteding, verschillende kenmerken van de jongere en andere relevante aspecten?

Vanwege de lage variatie op de variabele dagbesteding bij jongeren waarvan de dagbesteding bekend is (merendeels school, of werk gecombineerd met een opleiding) is bij het beantwoorden van deze vraag de aandacht gericht op de verklaring van de hoge percentages 'dagbesteding onbekend' en 'dagbesteding niet ingevuld'. De variabele dagbesteding is hiervoor teruggebracht tot vier mogelijke waarden:

- wel dagbesteding
- geen dagbesteding
- dagbesteding onbekend
- dagbesteding niet ingevuld

Analyses op de monitordata zijn verricht aan de hand van hypothesen, mede aangedragen door betrokkenen van de drie samenwerkende JeugdzorgPlus-instellingen en verkregen via documentanalyse. Een van de hypothesen was dat, hoe ernstiger de problematiek, hoe kleiner de kans op passende dagbesteding bij uitstroom en dus een grotere kans op "geen dagbesteding" of "dagbesteding onbekend". De ernstscore van de CBCL (internaliserende en externaliserende problematiek) - als directe indicator voor ernst van de problematiek - bleek niet samen te hangen met dagbesteding. De STEP-schaal 'Functioneren Jeugdige' deed dat wel. IQ als indirecte indicator van ernst van de problematiek toonde geen samenhang. Wel werd samenhang gevonden met verschillende andere indirecte indicatoren voor ernst van de problematiek. Zo hebben jongeren die geen dagbesteding hebben zich meer dan twee keer zo vaak aan zorg onttrokken als andere jongeren, en jongeren bij wie dagbesteding onbekend is anderhalf keer zo vaak. Jongeren bij wie dagbesteding onbekend is of jongeren die geen dagbesteding hebben, hebben bovendien twee keer zo vaak meerdere trajecten doorlopen. Verder bleek – zoals te verwachten – de dagbesteding vaker onbekend te zijn wanneer de zorg eenzijdig door de jongere of Bureau Jeugdzorg was beëindigd.

Naast de hypothese dat ernst van de problematiek samenhangt met het niet hebben van dagbesteding of 'dagbesteding onbekend', werd ook gesteld dat de duur van het traject (reguliere trajecten die langer dan drie maanden duren en korte trajecten van drie maanden of minder) en instroomleeftijd van invloed zouden kunnen zijn. Bij de kortdurende trajecten en jongeren ouder dan 17,5 jaar zijn inderdaad vaker "geen dagbesteding" en "dagbesteding onbekend" aangevinkt dan bij resp. de reguliere trajecten en jongeren onder de 17,5 jaar. Bij kortdurende trajecten is het moeilijker iets passends voor de jongere te organiseren, eenvoudig omdat de tijd ontbreekt. Dat geldt in nog sterkere mate wanneer de jongeren én een kort traject doorlopen én ouder zijn dan 17,5 jaar. De mogelijkheid om voor deze groep een vervolgvoorziening (met dagbesteding) te vinden zijn dan beperkt; ze worden immers al snel 18 jaar en vallen dan (uitzonderingen daar gelaten) niet meer onder de jeugdbescherming.

Wanneer duur van het traject, leeftijd, aantal doorlopen trajecten, reden beëindiging zorg en leefsituatie bij uitstroom in een gezamenlijk model op samenhang met dagbesteding worden getoetst, dan blijkt de duur van

het traject niet meer significant samen te hangen met dagbesteding. Leeftijd bij instroom hangt wel samen met dagbesteding bij uitstroom: jongeren die bij instroom ouder zijn dan 17,5 jaar hebben vaker geen dagbesteding of is de dagbesteding vaker onbekend dan jongeren die bij instroom 17,5 jaar of jonger. Op de achtergrond hiervan zijn we hierboven reeds ingegaan. Ook is dagbesteding bij jongeren met beëindiging van zorg om “overige redenen” of eenzijdige beëindiging van zorg vaker afwezig of onbekend dan wanneer de zorg in overeenstemming is beëindigd. Deze uitkomst is te verwachten; het is immers moeilijk om bij een eenzijdige beëindiging van zorg nog zorg te dragen voor dagbesteding of om zicht te krijgen op de dagbesteding van een jongere bij uitstroom. Tot slot hebben jongeren die bij uitstroom uit JeugdzorgPlus naar huis gaan of “anders” (waaronder zelfstandig en zwervend) vaker geen dagbesteding dan bij uitstroom naar een residentiële voorziening. Ook dit is te verwachten, omdat in een zorgsetting meer gestructureerd is en dagbesteding (school) vaak onderdeel is van het aanbod. Buiten de instelling is de instroom naar onderwijs en/of werk niet zonder problemen is (zie hieronder).

3. Hoe komt het dat dagbesteding bij het verlaten van de JeugdzorgPlus-instelling niet altijd bekend is?

Uit de gesprekken met medewerkers en jongeren van JeugdzorgPlus en de focusgroep komen meerdere factoren naar voren die verklaren waarom dagbesteding vaak “onbekend” is. Inhoudelijke verklaringen voor het onbekend zijn van de dagbesteding en/of het niet invullen zijn:

- Onbekend zijn of niet invullen komt vaker voor bij kortdurende trajecten. De gedragsdeskundige en andere betrokkenen hebben relatief weinig tijd gehad om de jongere te leren kennen waardoor ook de informatie over de jongere niet altijd direct beschikbaar is (in het hoofd zit).
- Kinderrechters besluiten regelmatig om de machtiging voor gesloten jeugdzorg niet te verlengen, onverwacht en tegen het advies van de instelling JeugdzorgPlus in. Hierdoor lukt het – met name bij kortdurende trajecten - vaak niet om op korte termijn een passende dagbesteding voor de jongeren te organiseren of de geplande dagbesteding te laten aansluiten. In dit verband worden wachtlijsten voor vervolgzorg en het beperkt aantal instroommomenten in het MBO onderwijs (twee keer per jaar) vaak genoemd als knelpunten.
- Wanneer cliënten doorstromen naar vervolgzorg, is niet altijd bekend welke dagbesteding de cliënt daar zal gaan krijgen. De naam van de instelling is wel bekend, maar niet altijd het dagbestedingsaanbod van deze instelling;
- De situatie van cliënten is vaak instabiel. Op het moment van uitschrijven kan dagbesteding nog ontbreken, terwijl een maand later de jongere bijvoorbeeld toch werk heeft gevonden.

4. Hoe komt het dat dagbesteding in de monitor relatief vaak onbekend is, en hoe kan dat in de toekomst beter worden vastgelegd?

Factoren in het registratieproces blijken ook mede te bepalen waarom ‘dagbesteding onbekend’ of helemaal niets wordt ingevuld bij de dagbestedingsvariabele. Factoren die te maken hebben met het registratieproces zijn:

- Niet altijd is het voor invullers van de monitor helder welke antwoordoptie de meest adequate is, gegeven de situatie. De categorieën “geen” en “onbekend” worden bijvoorbeeld door elkaar gebruikt;
- Er ontbreekt een eenduidig ijkmoment waarop de situatie bij uitstroom van een cliënt wordt vastgesteld. In combinatie de instabiele situatie van cliënten na uitstroom levert dit verwarring op bij de registratie.
- De landelijke rapportages monitor JeugdzorgPlus zijn voor de groepswerkers en gedragsdeskundigen te abstract en weinig relevant voor hun dagelijkse praktijk. Deze vormen geen stimulans om hoge prioriteit te geven aan het invullen van de monitor. In dit licht is het invoelbaar dat gedragsdeskundigen minder tijd en moeite willen steken in het achterhalen van de accurate informatie over de dagbesteding die de jongere na JeugdzorgPlus zullen hebben. Wanneer er moeite moet worden gedaan om die informatie te

achterhalen, bijvoorbeeld door een collega te bellen of te mailen, is een eenvoudige uitwijkmogelijkheid de antwoordoptie “onbekend” of de variabele helemaal niet in te vullen.

- Een van de belangrijkste verklaringen voor het niet (volledig) invullen van casussen is te vinden in de opzet van de monitor. Het invullen van de variabele dagbesteding (en andere basisgegevens) is niet verplicht om een casus ‘gereed te kunnen melden’. Door haast of slordigheid kunnen invullers een niet volledig ingevulde casus toch afsluiten.
- Debet aan haast of slordigheid is de lage prioriteit die invullers geven aan de variabele dagbesteding. Informatie over dagbesteding levert minder inhoudelijke feedback op dan bijvoorbeeld vragenlijst die een beeld geeft van de aard en ernst van de problematiek, en die ook op meerdere momenten worden vastgelegd. Meer in het algemeen kan worden gezegd dat het invullen van de monitor concurreert met andere werkzaamheden die vaak meer direct te maken hebben met het wel en wee van de jongeren.

Er zijn in de monitordata verschillen per instelling te zien. Sommige instellingen vullen bij dagbesteding vaker “geen” of “onbekend” in dan andere instellingen. Dit geldt ook voor het niet invullen van de variabele dagbesteding. Per instelling kunnen hier andere redenen aan ten grondslag liggen. Een daarvan is de manier waarop het monitorproces is ingericht. Gedragsdeskundigen zijn verantwoordelijk, maar in de praktijk kan de uitvoering nogal verschillen. Het verzamelen, controleren en invoeren van de gegevens kan in een instelling door één maar ook door drie personen worden uitgevoerd. Toelichtingen en definities op monitorvariabelen ontbreken of zijn lastig toegankelijk. Daarbij speelt dat het gegevenswoordenboek nauwelijks inhoudelijke toelichting bevat op de antwoordopties, zeker niet bij dagbesteding, en dat (daarom) het gegevenswoordenboek ook nauwelijks wordt gebruikt.

5. Hoe is de overstap naar vervolgonderwijs/dagbesteding vorm gegeven? Vindt er nog begeleiding plaats vanuit de JeugdzorgPlus-instelling/JeugdzorgPlus-onderwijs?

In twee van de drie participerende instellingen vindt structureel begeleiding plaats nadat jongeren zijn uitgestroomd. Al voor uitstroom worden in deze instellingen contactpersonen aan de jongeren gekoppeld. Deze begeleidt de overgang van JeugdzorgPlus naar vervolgzorg (indien aan de orde) en dagbesteding; de een meer dan de ander. Bij de instelling zonder structurele begeleiding staat ter voorbereiding op de uitstroom een overleg centraal, waarbij en de onderwijs- en zorgpartners (van JeugdzorgPlus en na JeugdzorgPlus) én de betrokken jongere om de tafel zitten. Op deze manier wordt een warme overdracht gerealiseerd.

4.3 Aanbevelingen

Zorginhoudelijk aanpassingen kunnen de mogelijkheden voor het vinden van dagbesteding voor de jongeren verbeteren. Deze veranderingen kunnen naast aanpassingen in het registratieproces helpen om de variabele dagbesteding in de monitor beter te laten invullen.

4.3.1 Verbeteren van de aansluiting op vervolgonderwijs en dagbesteding

Een vaak terugkerend issue vormt de gebrekkige aansluiting op de instroommomenten van het MBO. De Commissie Henkens adviseert instellingen JeugdzorgPlus (en Justitiële Jeugdinrichtingen) samenwerkingsverbanden aan te gaan met Regionale Opleidingscentra (ROC's). Hierdoor kan niet alleen onderwijs beter op maat en passend uitstroomperspectief worden gesneden, ook vergroot samenwerking de kans op maatwerk met betrekking tot de instroom(datum) in vervolgonderwijs.

Rechters beslissen vaak een machtiging niet te verlengen terwijl dit volgens de instelling JeugdzorgPlus wel wenselijk zou zijn. De informatievoorziening aan de rechter (via Bureau Jeugdzorg) zou kunnen worden verbeterd. Met name het belang van een goede aansluiting op vervolgzorg en dagbesteding zou hierin kunnen worden meegewogen. Het kan helpen wanneer voogden en rechters beter op de hoogte zijn van de praktijk en

overwegingen van instellingen JeugdzorgPlus en de consequenties van slechte aansluiting op vervolgzorg en dagbesteding. Instellingen zouden zich, eventueel samen met gemeenten, kunnen inspannen om het belang van aansluitende vervolgzorg en dagbesteding beter over het voetlicht te brengen bij deze partijen. Daartoe is het ook nodig dat intern bij JeugdzorgPlus het belang van (naadloos aansluitende) dagbesteding hoog op de agenda komt.

In aansluiting op de Commissie Henkens bevelen wij aan om cliënten van JeugdzorgPlus structureel nazorg aan te bieden. Bijvoorbeeld tot zes maanden na uitstroom uit JeugdzorgPlus, of bij kortdurende trajecten drie maanden. De interviews met (ex-)cliënten illustreren dat nazorg belangrijk kan zijn bij het vinden van dagbesteding en passende zorg en contact met ‘instanties’. Gezien de ervaringen van de geïnterviewde jongeren is nazorg verenigd in één persoon wenselijk: iemand die zowel aspecten van (vervolg)zorg als dagbesteding ondersteunt.

4.3.2 Aanpassingen in de monitor

Een eenvoudige en praktische manier om het invullen van de basisgegevens van de monitor te bevorderen is het verplicht maken om ze in te vullen, net als bij de vragenlijsten die ook in de monitor worden geregistreerd. Het is bij een dergelijke technische aanpassing van de monitor te verwachten dat het aantal keren dat “onbekend” wordt aangevinkt zal toenemen. Om dit te voorkomen kan een verdiepende (gesloten) vraag worden toegevoegd wanneer iemand “geen” of “onbekend” aanvinkt. Daarnaast kan het gegevenswoordenboek worden aangevuld met toelichtingen en definities van antwoordopties van de variabele dagbesteding en andere variabelen. Onderdeel van de toelichting is het benoemen van een ijkmoment waarop de situatie wordt vastgesteld. De toelichtingen kunnen beschikbaar worden gemaakt als pop-up vensters in de monitor, zodat de benodigde informatie altijd bij de hand is. Een uitwerking van deze suggesties voor de aanpassing van de monitor staat in bijlage 1.

Monitorcultuur

Moeilijker te veranderen is de cultuur van de instelling waarin de monitoring plaatsvindt. Monitoren (en andere verplichte registraties) wordt door veel medewerkers in de zorg als een administratieve last ervaren. De voorgaande suggestie moet ook tegen dat licht op zijn meerwaarde worden beoordeeld. Tegen de achtergrond van de behandeling van ontwikkelings- en gedragsproblemen mag de variabele dagbesteding als minder interessant worden ervaren, echter, door de toenemende rol van de gemeente in de jeugdzorg zal bij de beoordeling van de prestaties in de jeugdzorg dagbesteding als uitkomstmaat in belang toenemen. Wanneer JeugdzorgPlus-instellingen vaker zullen worden afgerekend op het regelen van passende dagbesteding, zal ook de interesse voor een goede registratie hiervan toenemen. Gedragsdeskundigen en andere betrokkenen bij de monitor kunnen hierin worden gefaciliteerd door – in company – opfriscursussen aan te bieden. Na de start van de monitor in 2012 hebben deze nog niet plaats gevonden.

Rapportages

De monitorrapportages worden tot nu toe als “weinig spannend” beoordeeld. Ze bevatten niet of nauwelijks verdiepende analyses die de waarde van de ingevoerde gegevens kunnen doen toenemen. Hoewel de mogelijkheid bestaat om op instellingsniveau gegevens op te vragen, lijkt hiervan door instellingen weinig gebruik te worden gemaakt. Het is de vraag of met het rapporteren van verbanden tussen variabelen in de monitor moet worden gewacht tot de monitor perfect is ingevuld. Regelmatige rapportages met verdiepende onderdelen, zoals deze studie, kunnen de monitor relevanter maken voor de gebruikers ervan en daarmee de compliance vergroten.

5 Referenties

- Dirven, H., & Janssen, B. (2013). Werkloze en werkzame beroepsbevolking : twee afbakeningen. *Sociaaleconomische Trends*. Den Haag / Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Inspectie Jeugdzorg, Inspectie Onderwijs, & Inspectie Gezondheidszorg. (2013). Het behandeltraject van jongeren in Transferium Jeugdzorg en VSO De Spinaker. Stap 3 van het stapsgewijs toezicht op basis van het Kwaliteitskader Gesloten Jeugdzorg. Utrecht: Inspectie voor de Gezondheidszorg Inspectie Jeugdzorg Inspectie van het Onderwijs.
- Jeugdzorg Nederland. (2014). Gegevenswoordenboek Jeugdzorg Plus, herziene versie 2014 (7-4-2014). Utrecht: Jeugdzorg Nederland.
- Lange, D. M. De, Dam, C. Van, Dresen, C., & Geurts, E. (2011). Doorgaande zorg na Jeugdzorg Plus, 5(4), 8–18.
- Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport. (2011). Beleidskader trajecten jeugdzorg. Richtinggevend kader voor periode 2011-2015. Retrieved from <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/>
- Nijhuis, J., Kruijsen, H., Van der Meulen, E., & Henkens, L. (2014). Advies “Commissie verbetermogelijkheden onderwijs in de JJI's en GJI's.”
- Stein, M., & Munro, E. R. (Eds.). (2008). *Young People's Transitions from Care to Adulthood, International Research and Practice*. London/Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Toorn, S. van, Geurts, E. M. W., & Lange, M. de. (2010). Een eerste verkenning van JeugdzorgPlus trajecten. Eindverslag (interne publicatie). Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Van Yperen, T., Eijgenraam, K., Van den Berg, G., De Graaf, M., & Chenevert, C. (2010). STEP Standaard Taxatie Ernst Problematiek. Handleiding 2010. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.
- Vermaes, I., Konijn, C., Nijhof, K., Strijbosch, E., & Van Domburgh, L. (2012). Monitor JeugdzorgPlus. Analyse van de wetenschappelijke onderbouwing en benuttingsmogelijkheden. Utrecht: Jeugdzorg Nederland.

Bijlage 1 Voorstel tot verbetering van de variabele dagbesteding in Monitor JeugdzorgPlus

Uitkomst van de focusgroep bijeenkomst op 19-5-15

Inhoud:

- A. Welke onderdelen van de variabele dagbesteding kunnen worden verbeterd?
- B. Enkele voorstellen tot verbetering
- C. Hoe komt het er uit te zien in de monitor?

A. Welke onderdelen van de variabele dagbesteding kunnen worden verbeterd?

1. Antwoordopties

De huidige variabele dagbesteding kent zes antwoordopties.

Situatie van de jeugdige	
Dagbesteding	☐ School, studie ☐ Werk ☐ Combinatie school en werk, leerwerkplek, stage ☐ Daginvulling op grond van de Wet werk en bijstand ☐ Geen dagbesteding ☐ Onbekend

Een veel voorkomende situatie is dat de jongere na JeugdzorgPlus doorstroomt naar een andere (vrijwillige) zorgsetting. In deze settings is een vorm van dagbesteding (meestal school) onderdeel van het zorgaanbod dat daar wordt aangeboden. Onderwijs kan integraal onderdeel zijn van het zorgaanbod van de voorziening maar kan ook extern worden gevolgd zonder bijzondere betrokkenheid van de zorgsetting. Doorstroming naar vervolgzorg met een (min of meer) geïntegreerd onderwijsaanbod is geen optie in de variabele. Het is te overwegen de variabele met deze optie uit te breiden.

2. Verdiepingsvraag

Een praktisch probleem met de variabele dagbesteding is dat het moeilijk is onderscheid te maken tussen geen dagbesteding en dagbesteding onbekend. Bij voorbeeld wanneer een jongere zich onttrekt aan zorg (weglopen) is strikt genomen de dagbestedingssituatie vaak onbekend. Tegelijkertijd weten (= sterk vermoeden) veel van de invullers vaak dat de jongere geen dagbesteding heeft en vullen dit ook in.

3. Ijkmoment

Een van de problemen bij de variabele dagbesteding is het moment dat als ijkpunt wordt genomen voor de situatie van de jeugdige (dit geldt ook voor bijvoorbeeld leefsituatie). Omdat in de praktijk de situatie van de jeugdige sterk en snel kan wisselen is het van belang gezamenlijk tot één ijkmoment te komen en te stimuleren dat zoveel mogelijk de feitelijke situatie op dat moment wordt vastgelegd.

4. Toelichting op antwoordopties

In het gegevenswoordenboek van de monitor (Jeugdzorg Nederland, 2014) staat nu geen toelichting bij de diverse antwoordopties. Deze zouden moeten worden toegevoegd. Echter, in de praktijk wordt het gegevenswoordenboek niet of nauwelijks gebruikt als naslagwerk. Naast opname van toelichting in het gegevenswoordenboek, zou de toelichting op antwoordopties gemakkelijk toegankelijk moeten zijn voor degene die de monitor invult.

Ook in het analysekader van de monitor JeugdzorgPlus (Vermaes et al., 2012) bevat geen definities of toelichting op de antwoordcategorieën van de variabele dagbesteding. Het is daarmee onduidelijk wanneer een baantje in een supermarkt geldt als werk. Hoeveel uur moet er minimaal aan worden besteed? In Nederland wordt de grens van 12 uur gehanteerd om iemand wel of niet tot de beroepsbevolking te rekenen (Dirven & Janssen, 2013). Is deze urengrens ook adequaat voor jongeren die JeugdzorgPlus hebben verlaten? Niet 100% duidelijk is of de categorie “combinatie school en werk, leerwerkplek, stage” ook geldt als een jongere naar school gaat en een bijbaantje heeft in de horeca. Het ligt weliswaar voor de hand dat deze categorie exclusief bedoeld is voor onderwijsachtige situaties maar er ontbreekt een toelichting die dat bevestigt.

B. Enkele voorstellen tot verbetering

1. Antwoordopties

De veelvoorkomende situatie dat jongeren na JeugdzorgPlus doorstromen naar vervolgzorg kan worden toegevoegd als antwoordoptie.

☐ Naar vervolgzorg, dagbesteding inbegrepen

2. Verdiepingsvraag

De opties geen dagbesteding en dagbesteding onbekend kunnen gehandhaafd blijven als twee categorieën maar wanneer een van deze opties wordt gekozen volgt er (automatisch) een keuzemenu met een aantal opties die context ervan weergeven. Zie onderstaand voorstel.

Waarom is er geen dagbesteding of is deze onbekend?	
Kies de best passende verklaring	☐ Onttrekking aan zorg (weggelopen) ☐ Verblijf in JZ+ te kort om aansluitende dagbesteding te organiseren* ☐ Is in afwachting van vervolgzorg of dagbesteding naar huis (bijv. omdat er wachtlijst is of instroomdatum onderwijs niet aansluit op uitstroomdatum JZ+)** ☐ Jongere wil geen dagbesteding (is 16+ met startkwalificatie, is 18+ zonder startkwalificatie) ☐ Bovenstaande niet van toepassing, ik beschik over onvoldoende gegevens

Toelichting

* vaak: rechter heeft verzoek om verlenging afgewezen. Deze situatie niet als aparte optie omdat ze overlapt met “verblijf in JZ+ te kort”.

**Uitstroomdatum JZ+ sluit niet aan op instroom vervolgzorg c.q. dagbesteding. Overbruggingstijd >30 dagen.

3. Ijkmoment

- In de focusgroep was er consensus over het kiezen van de dag dat de jongere de deur van JeugdzorgPlus achter zich dicht trekt als ijkmoment voor de variabele 'dagbesteding' in de monitor. Hoewel de monitor later kan worden ingevuld (bij onttrekking twee weken na de dag van vertrek) geldt als ijkmoment nog steeds de dag van vertrek.
- Wanneer er een bevestigde inschrijving is op een school of bij vervolgzorg, geldt dit als dagbesteding. Echter, er kunnen zich nog steeds onduidelijke situaties voordoen. Als de jongere eind oktober JZ+ verlaat en moet wachten tot eind januari om in te stromen in de opleiding waar hij/zij zich heeft laten inschrijven, geldt dan nog steeds "school" als best passende antwoordoptie? Wat is hier een redelijke en werkbare overbruggingsperiode om "school, studie" te mogen invullen en niet "geen" of "onbekend"? In het voorstel voor de verdiepende variabele is gekozen voor een maand als overbruggingsperiode (zie boven).

4 Toelichting op antwoordopties

Definities of toelichtingen bij antwoordcategorieën dienen te worden vastgesteld, en te worden opgenomen in het gegevenswoordenboek. Teneinde het gebruik van de toelichtingen in de praktijk te bevorderen kunnen deze als pop-up in de monitor worden geïntegreerd, bijvoorbeeld zoals wordt gedaan op de website www.volksgezondheidenzorg.info bij literatuurverwijzingen, bijzondere begrippen en afkortingen. In onderdeel C doen we hiervoor een voorzet, die als inspiratie kan dienen voor eventueel te ontwikkelen toelichting bij de variabelen in de monitor.

C. Hoe komt het er uit te zien in de monitor?

Variabele dagbesteding uitgebreid met extra optie

Situatie van de jeugdige	
dagbesteding nieuw →	☐ School, studie ☐ Werk ☐ Dagbesteding geïntegreerd in vervolgzorg ☐ Combinatie school en werk, leerwerkplek, stage ☐ Daginvulling op grond van Wet werk en bijstand ☐ Geen dagbesteding ☐ Dagbesteding onbekend

Pop-ups toelichting dagbesteding



Verdiepingsvraag (gesloten antwoordcategorieën)

Waarom is er geen dagbesteding of is deze onbekend?	
Kies de best passende verklaring	☐ Onttrekking aan zorg (weggelopen) ☐ Verblijf in JZ+ te kort om aansluitende dagbesteding te organiseren ☐ Is in afwachting van vervolgzorg of dagbesteding (overbruggingstijd JZ+ en vervolgzorg c.q. dagbesteding +30 dagen) ☐ Jongere wil geen dagbesteding (is 16+ met startkwalificatie of is 18+ zonder startkwalificatie) ☐ Bovenstaande opties niet van toepassing, ik beschik over onvoldoende gegevens